

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

**Zásada opatrnosti v účetnictví a nástroje pro její
naplnění (význam, rezervy, opravné položky,
odložená daň)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Mgr. Kateřina Fryčová**

Vedoucí bakalářské práce: prof. Ing. Libuše MÜLLEROVÁ, CSc.

Znojmo, 2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Zásada opatrnosti v účetnictví a nástroje pro její naplnění (význam, rezervy, opravné položky, odložená daň)* vypracovala samostatně, pod vedením prof. Ing. Libuše Müllerové, přičemž jsem v ní uvedla všechny použité literární i jiné odborné zdroje, a to v souladu s právními předpisy i s vnitřními předpisy Soukromé vysoké školy ekonomické Znojmo s.r.o.

V Praze, dne 14. 4. 2016

vlastnoruční podpis autora

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní prof. Ing. Libuši Müllerové za odborné vedení při vypracování této bakalářské práce, za cenné připomínky a rady, kterými k jejímu vypracování přispěla. Dále děkuji svojí rodině, a to za podporu, kterou mi věnovala nejen při přípravě bakalářské práce, ale také v průběhu celé doby studia.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Mgr. Kateřina FRYČOVÁ
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Účetnictví a finanční řízení podniku
Název	Zásada opatrnosti v účetnictví a nástroje pro její naplnění (význam, rezervy, opravné položky, odložená daň)
Název (v angličtině)	The Principle of Prudence in Accounting and Instruments of Implementing it (Significance, Reserves, Adjusting Entries, Deferred Tax)

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Bakalářská práce si klade za cíl popsat princip zásady opatrnosti v účetnictví, jeho legislativní ukotvení podle IFRS, ČÚS i US GAAP a jednotlivé nástroje pro její naplnění v praxi. Postupně bude vysvětlena podstata jednotlivých nástrojů naplnění zásady opatrnosti jako jsou způsoby oceňování, odpisování, vytváření opravných položek, rezerv či účtování o odložené dani, jejichž praktické použití bude následně představeno pomocí modelových příkladů.

Postup práce:

1. Úvod
2. Zásada opatrnosti v účetnictví
3. Legislativní ukotvení podle ČÚS, IFRS či US GAAP
4. Nástroje pro naplnění zásady opatrnosti v praxi (oceňování, opravné položky, rezervy, odpisy, odložená daň), modelové příklady
5. Závěr

Metody: Literární rešerše, analýza, modelování.

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. JANOŠKOVÁ, Jana. *Odložená daň z příjmů dle českých i mezinárodních účetních standardů*. Praha: GRADA, Publishing, 2007. 86 s. ISBN 978-80-247-1852-1.
2. KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 19. vyd. Praha: Bova Polygon, 2009. 413 s. ISBN 978-80-7273-156-5
3. KOVANICOVÁ, Dana., *Jak porozumět světovým, evropským, českým účetním výkazům*. Praha : Bova Polygon, 2004. 284 s. ISBN 80-7273-095-9
4. MÜLLEROVÁ, Libuše. *Účetnictví podnikatelů*. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2009. 204 s. ISBN 978-80-245-1553-3
5. STROUHAL, Jiří. *Účetnictví 2011: velká kniha příkladů*. Brno: Computer Press, 2011. 798 s. ISBN 978-80-251-3389-7

Datum zadání bakalářské práce: duben 2015

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2016

Mgr. Kateřina FRYČOVÁ
student

prof. Ing. Libuše MÜLLEROVÁ, CSc.
vedoucí bakalářské práce

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.
garant studijního oboru

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ, CSc.
rektorka SVŠE Znojmo

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá zásadou opatrnosti v účetnictví. Nejprve je zásada opatrnosti zasazena do širšího kontextu předmětu účetnictví a je vysvětlena její obecná podstata a princip. Následuje popis zásady opatrnosti, a to jak z pohledu Českých účetních standardů (ČÚS), tak z pohledu Mezinárodních standardů účetního výkaznictví (IFRS) a Amerických všeobecně uznávaných účetních zásad (US GAAP), její legislativní vymezení a jednotlivé nástroje jejího naplnění, kterými jsou opravné položky, rezervy, oceňování a odepisování majetku a odložená daň. Teoretické vymezení jednotlivých nástrojů zásady opatrnosti je nakonec doplněno pomocí modelových příkladů o jejich praktickou aplikaci v pojetí ČÚS, IFRS a US GAAP, přičemž je kladen důraz zejména na případy, kdy se jednotlivé účetní přístupy navzájem liší.

Klíčová slova: zásada opatrnosti, IFRS, US GAAP, opravné položky, rezervy, oceňování, odpisy, odložená daň

ABSTRAKT

This thesis deals with the principle of prudence in accounting. First, the principle of prudence is placed in a broader context of accounting and its general nature and principle are explained. A description of the prudence principle follows, including the perspective of Czech Accounting Standards (CAS), International Financial Reporting Standards (IFRS) and US Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP), its legislative definition and different tools for its fulfillment, such as adjustments, provisions, asset costing and depreciation and deferred tax. Using model examples, the theoretical definition of the individual instruments of the principle of prudence is supplemented with their practical application within CAS, IFRS and US GAAP, with a particular emphasis on cases where the individual accounting approaches differ.

Key words: principle of prudence, IFRS, US GAAP, adjustments, provisions, costing, depreciation, deffered tax

OBSAH

1	ÚVOD.....	8
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	9
3	ZÁSADA OPATRNOSTI V ÚČETNICTVÍ	10
3.1	Účetnictví a jeho význam	10
3.2	Obecné účetní principy a zásady.....	11
3.3	Zásada opatrnosti v účetnictví	13
3.4	Nástroje zásady opatrnosti dle ČÚS	17
3.4.1	Opravné položky	18
	Opravné položky k dlouhodobému majetku.....	18
	Opravné položky k zásobám.....	18
	Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku.....	19
	Opravné položky k pohledávkám	19
3.4.2	Rezervy	19
	Účetní rezervy.....	20
	Zákonné rezervy	21
3.4.3	Odložená daň	22
3.4.4	Oceňování a odpisy majetku	24
	Oceňování majetku	24
	Odpisy majetku.....	26
	Účetní odpisy	26
	Daňové odpisy	27
3.5	Nástroje zásady opatrnosti dle IFRS A US GAAP	27
3.5.1	Snížení hodnoty aktiv podle IFRS, znehodnocení majetku podle US GAAP ...	29
	Testování na snížení hodnoty aktiv podle IFRS	30
	Testování na znehodnocení majetku podle US GAAP	31
3.5.2	Opravné položky podle IFRS a US GAAP	31
3.5.3	Rezervy a podmíněné závazky podle IFRS a US GAAP	33
	Rezervy podle IFRS	33
	Rezervy podle US GAAP	34
3.5.4	Oceňování a odpisy majetku podle IFRS a US GAAP	36
	Model přecenění dle IFRS.....	37
	Odpisy majetku podle IFRS a US GAAP.....	37
3.5.5	Odložená daň podle IFRS a US GAAP	40
3.6	Shrnutí teoretické části.....	40
4	NÁSTROJE ZÁSADY OPATRNOSTI	42

4.1	Opravné položky	42
4.1.1	Opravné položky k DHM dle ČÚS	42
4.1.2	Snížení hodnoty majetku dle IFRS	42
4.1.3	Znehodnocení majetku dle US GAAP	43
4.1.4	Opravné položky k pohledávkám dle ČÚS	45
4.1.5	Opravné položky k pohledávkám dle IFRS a US GAAP	45
4.2	Rezervy	47
4.2.1	Rezerva na záruční opravy	47
4.2.2	Rezerva na opravu HM	48
4.2.3	Rezerva na daň z příjmu	50
4.2.4	Rezerva na restrukturalizaci	51
4.3	Odpisy	52
4.3.1	Odpisy DHM	52
4.3.2	Odpisy DNM dle ČÚS	55
4.3.3	Odpisy DNM dle IFRS a US GAAP	55
4.4	Odložená daň	55
5	ZÁVĚR	58
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
7	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	64

1 ÚVOD

Ještě do nedávna existoval na světě pouze jediný účetní systém, který měl právo se nazývat světovým, nebo mezinárodním. Byly jím Americké mezinárodně uznávané účetní zásady (dále jen US GAAP). Tyto zásady začaly vznikat v důsledku krachu americké burzy v roce 1929 a smyslem jejich vzniku bylo vytvořit jednotný systém účetnictví, který by produkoval účetní závěrky v určité kvalitě a srozumitelné pro majitele a investory podniků. Pouze účetní závěrky sestavené na základě US GAAP byly akceptované na amerických burzách cenných papírů.

Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (dále jen IFRS), začaly vznikat roku 1972 a důvodem pro jejich vznik byla stále intenzivněji probíhající globalizace, stále častější investice firem na zahraničních trzích a jejich nadnárodní fúze. To sebou přineslo další nárok na účetní závěrky předkládané firmami, a to byla jejich vzájemná srovnatelnost napříč jednotlivými národními účetními systémy.

Ani US GAAP, ani IFRS nemají podobu zákonné normy a jejich dodržování je pro podniky zcela dobrovolné. Povinné jsou pouze tehdy, chce-li firma vstoupit se svými akciemi na některý z trhů cenných papírů. Aby mohly účetní jednotky sestavující závěrky na základě IFRS nebo US GAAP vstupovat na trhy cenných papírů kdekoliv na světě bez omezení, probíhá v současné době proces harmonizace, který se snaží je postupně sblížit.

Stejně tak probíhají v současné době snahy o sblížení Českých účetních standardů (dále jen ČÚS) se směrnicemi Evropské unie, čímž dochází také ke sblížení ČÚS a IFRS, nicméně vzhledem k rozdílnosti těchto dvou účetních systémů bude tento proces pravděpodobně mnohem náročnější, než sblížování IFRS a US GAAP.

Ačkoliv všechny tři účetní systémy mají svou individuální historii a vývoj, je mnoho bodů, ve kterých mezi sebou našly shodu, aniž by k tomu byly jakkoliv uměle směřovány. Jedním z těchto styčných bodů jsou všeobecně uznávané účetní zásady, mezi něž patří také zásada opatrnosti.

Zásada opatrnosti v praxi ovlivňuje celou řadu položek účetní závěrky, jako například hmotný či nehmotný majetek, pohledávky, ale také závazky, a proto se její aplikace výraznou měrou podepíše na celkovém hospodářském výsledku podniku, což nakonec ovlivní také celou řadu rozhodnutí ať už ze strany vedení podniku, nebo jeho investorů. Její dodržování má přímý vliv na to jak věrné a poctivé zobrazení skutečnosti a předmětu účetnictví bude účetní jednotka svému okolí poskytovat.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

Cílem této bakalářské práce je vymezit zásadu opatrnosti v účetnictví, a to v podání ČÚS, IFRS a US GAAP.

Teoretická část se bude nejprve zabývat zasazením zásady opatrnosti do širšího kontextu předmětu účetnictví, objasněním její obecné podstaty a dopadů její aplikace na účetní jednotku. Dále se bude zabývat jejím legislativním ukotvením v české účetní legislativě, přičemž budou vyjmenovány jednotlivé nástroje zásady opatrnosti, kterými bývá naplňována. U všech těchto nástrojů bude popsán jejich princip a postupy účtování, jak je popisují České účetní standardy.

V další části práce bude pozornost věnována zásadě opatrnosti z pohledu IFRS a US GAAP. Nejprve budou zmíněny některé základní a zásadní odlišnosti mezi ČÚS, IFRS a US GAAP, které jsou nezbytné pro pochopení vzájemných odlišností také v oblasti zásady opatrnosti. Poté budou, stejně jako v případě ČÚS popsány jednotlivé nástroje zásady opatrnosti tak, jak je používají IFRS a US GAAP. Spolu s popisem nástrojů zásady opatrnosti podle IFRS a US GAAP bude zároveň provedeno jejich vzájemné srovnání s ČÚS.

Bakalářská práce je založena zejména na literární rešerši, která si klade za cíl shrnout teoretické poznatky týkající se zásady opatrnosti v účetnictví a vytvořit průřez českou legislativou i oběma mezinárodními účetními standardy finančního výkaznictví. Vzhledem k probíhajícímu procesu harmonizace účetních systémů bude kladen důraz na to, aby byl popsán aktuální stav sledovaného problému. Při teoretickém popisu jednotlivých nástrojů zásady opatrnosti bude provedeno jejich srovnání z pohledu jednotlivých účetních přístupů.

V praktické části práce budou pomocí modelových příkladů ilustrovány praktické aplikace jednotlivých nástrojů zásady opatrnosti. Příklady budou voleny zejména na případy, ve kterých se jednotlivé účetní přístupy vzájemně liší a z pohledu jednotlivých přístupů budou také řešeny. Vzájemné odlišnosti a dopady těchto odlišností budou nakonec krátce shrnuty, případně bude porovnáno, který účetní přístup lépe dodržuje zásadu opatrnosti.

3 ZÁSADA OPATRNOSTI V ÚČETNICTVÍ

3.1 Účetnictví a jeho význam

Primárním cílem účetnictví je zachycovat veškeré informace o hospodářské činnosti jakéhokoli hospodařícího subjektu. Jeho úkolem je zaznamenávat stav a pohyb majetku, závazků, výnosů a nákladů, jejichž rozdíl následně slouží jako podklad pro výpočet hospodářského výsledku a vlastní daňové povinnosti. Účetnictví podává informace o takových hospodářských operacích, při kterých se mění výše a struktura majetku podniku a zdrojů jeho financování v průběhu jeho existence. Tyto informace zachycují výši a strukturu majetku účetní jednotky, její dluhy a vlastní kapitál (Strouhal et al., 2011).

Zároveň je účetnictví stěžejním zdrojem informací pro celou řadu uživatelů. Investorům umožňuje zjistit informace o míře zhodnocování vložených prostředků (Líbal, 2013), pro podnikový management jsou nejdůležitější informace, které lze využít pro finanční řízení podniku – manažeři pomocí nich rozhodují o optimální majetkové a kapitálové struktuře, o uložení volných finančních prostředků, o dividendové politice, ocenění podniku atd. (Strouhal et al., 2011). Věřitelé podniku pomocí údajů z účetnictví posuzují schopnost podniku plnit své závazky, zaměstnanci mohou na základě údajů z účetnictví hodnotit schopnost podniku vyplácet mzdu. K nejdůležitějším uživatelům účetních informací patří bezesporu orgány státní správy jako je Finanční úřad, Český statistický úřad, či Česká národní banka, jejichž úkolem je formulovat racionální finanční politiku státu vůči podnikovému sektoru i jednotlivým odvětvím národního hospodářství (Strouhal et al., 2011).

Základním právním předpisem upravujícím oblast účetnictví v České republice je zákon o účetnictví. Tento zákon vytváří základní právní rámec pro rozsah a vedení účetnictví a způsob sestavení účetní závěrky bez rozdílu pro všechny typy účetních jednotek v České republice (Líbal, 2013). Krom něj je však předmět účetnictví ovlivněn také řadou dalších zákonů, jako jsou daňové zákony, zákoník práce, občanský zákoník či zákon o obchodních korporacích. Na zákon o účetnictví navazuje řada prováděcích vyhlášek k tomuto zákonu, které upravují účetnictví odděleně pro jednotlivé typy účetních jednotek. Na vyhlášky navazují České účetní standardy, které však již samy o sobě nejsou právním předpisem. Jsou vydávány Ministerstvem financí za účelem docílení souladu při používání účetních metod účetními jednotkami podle zákona o účetnictví (Bulla, 2008). Standardy obsahují popis účetních metod nebo postupy účtování a obsah standardů nesmí být v rozporu s ustanovením zákona o účetnictví či jiných právních předpisů (Ryneš, 2015).

3.2 Obecné účetní principy a zásady

Vedle legislativně zakotvených pravidel, která jsou daná zákonem o účetnictví, prováděcími vyhláškami k tomuto zákonu (jejichž nedodržení může být podle práva náležitě sankcionováno) a Českými účetními standardy, které již mají spíše funkci doporučení, zná mezinárodní účetní praxe ještě celou řadu obecně uznávaných zásad a postupů, kterými se dále řídí. Tyto zásady začaly vznikat a rozvíjet se ihned na počátku účetnictví a byly dodržovány i v dobách, kdy pro vedení účetnictví a sestavování účetních závěrek neexistoval žádný právní rámec. Jsou to pravidla, prověřená lety praxe, která se stala tradicí a zvykem a v řadě zemí dosud pouze zvykem jsou, ačkoliv v jiných do určité míry a v určité formě do legislativy pronikly, jako je tomu například i v případě České republiky. Hlavní účetní zásadou, která by měla dojít naplnění dodržováním níže uvedených zásad, je věrné a poctivé (pravdivé) zobrazení (angl. *true and fair view*) předmětu účetnictví (Strouhal et al., 2011). Jinak řečeno, účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky, tj. věrný a poctivý obraz o majetku (aktivech), závazcích, vlastním kapitálu, o nákladech a výnosech a výsledku hospodaření jako rozdílu mezi výnosy a náklady (Ryneš, 2015), a to tak, aby na jejím základě mohla osoba, která tyto informace využívá, činit ekonomická rozhodnutí (Pilátová, 2015).

Zákon o účetnictví definuje v § 7 věrné a poctivé zobrazení předmětu účetnictví následujícím způsobem: „Zobrazení je věrné, jestliže obsah položek účetní závěrky odpovídá skutečnému stavu, který je přitom zobrazen v souladu s účetními metodami, jejichž použití je účetní jednotce uloženo na základě tohoto zákona. Zobrazení je poctivé, když jsou při něm použity účetní metody způsobem, který vede k dosažení věrnosti. Tam, kde účetní jednotka může volit mezi více možnostmi dané účetní metody a zvolená možnost by zastírala skutečný stav, je účetní jednotka povinna zvolit jinou možnost, která skutečnému stavu odpovídá.“ Za účelem dodržení věrného a poctivého obrazu předmětu účetnictví a účetní závěrky zákon o účetnictví dokonce umožňuje účetním jednotkám, aby se odchýlily od dodržení Českých účetních standardů, pokud jimi zvolená metoda tuto zásadu naplní. Vždy jsou však účetní jednotky povinny tuto skutečnost uvést v příloze k účetní závěrce (Ryneš, 2015).

Podle Líbala (2013) mezi všeobecně uznávané a dodržované účetní zásady, pomocí nichž by měl být naplněn základní princip věrného a poctivého obrazu účetnictví patří:

- **Princip věrné a časové souvislosti (akruální princip)** - znamená, že veškeré účetní případy, jsou zaúčtovány a vykazovány s ohledem na věcnou a časovou souvislost, tedy v době kdy k nim skutečně dochází bez ohledu na to, kdy případně dochází ke skutečnému pohybu finančních prostředků. Touto zásadou by mělo být docíleno toho, že každý účetní případ, který nastane, ovlivní právě a pouze výsledek hospodaření za to účetní období, s nímž je svou podstatou svázán¹ (Líbal, 2013).
- **Zásada účetní jednotky** - spočívá ve vymezení subjektu, za nějž se účetnictví vede, a za který je sestavována účetní závěrka (Líbal, 2013).
- **Zásada neomezeného trvání účetní jednotky** - účetní jednotky jsou povinny používat způsoby oceňování a další způsoby účtování způsobem vycházejícím z předpokladu nepřetržitého trvání činnosti účetní jednotky (Ryneš, 2015). Tato zásada zároveň předpokládá, že podnik je schopen platit své závazky k datu splatnosti a nezamýšlí, ani nemusí ukončit svou činnost, nebo ji významným způsobem omezit (Líbal, 2013).
- **Zásada zjišťování výsledku hospodaření v pravidelných časových intervalech** - účetní jednotka zjišťuje svoji finanční výkonnost v pravidelných časových intervalech, tzv. účetních obdobích. Za každé účetní období jednotka stanoví výsledek hospodaření.
- **Zásada objektivit účetních informací** - tato zásada předpokládá, že údaje uvedené v účetních výkazech jsou nezaujaté a založené na ověřitelných skutečnostech (Strouhal et al., 2011).
- **Zásada srovnatelnosti mezi účetními obdobími (zásada konzistence)** - spočívá v neměnnosti (stálosti) používaných účetních metod v rámci sledovaného, ale i mezi jednotlivými účetními obdobími, aby byla zachována požadovaná srovnatelnost.
- **Zásada oceňování historickými cenami** - veškeré účetní případy se oceňují v okamžiku uskutečnění účetního případu historickými cenami, tj. v pořizovacích cenách, vlastními náklady, jmenovitou hodnotou, nebo reprodukční pořizovací cenou. Princip oceňování majetku a závazků v historických cenách tedy nezohledňuje vlivy inflace, změny kupní síly apod. (Líbal, 2013).
- **Zásada významnosti** - úkolem účetních výkazů je poskytovat uživateli takové informace, které budou relevantní pro vytvoření správného úsudku o aktuální situaci podniku a jeho očekávaném budoucím vývoji, a na základě kterých bude moci dělat rozhodnutí. Informace, které nejsou významné, nebo je jejich zajištění neúměrně finančně náročné, není účelné poskytovat.

¹ Pokud tento princip není možné prokazatelně dodržet, např. při opravách nesprávností, mohou účetní jednotky účtovat i v účetním období, v němž zjistily uvedené skutečnosti (Ryneš, 2015).

- **Zásada zákazu vzájemného zúčtování (zákaz kompenzace)** - říká, že účetní jednotky jsou povinny účtovat o všech aktivech, pasivech, nákladech i výnosech v účetních knihách odděleně a zobrazovat je v účetní závěrce samostatně, bez jejich vzájemného zúčtování (Ryneš, 2015). Výjimkou z této zásady může být např. možnost kompenzace dobropisů, týkajících se konkrétní nákladové, resp. výnosové položky a vztahující se ke stejnému účetnímu období, apod.
- **Zásada opatrnosti** - v účetnictví by měly být vykázány pouze takové zisky, kterých účetní jednotka skutečně dosáhla a zároveň veškeré ztráty, které jsou účetní jednotce známy v okamžiku uzavírání účetnictví a sestavování účetních výkazů, a to bez ohledu na to, zda již byly realizované, nebo účetní jednotka pouze očekává, že by k jejich realizaci mohlo dojít. Opatrnost se v účetním pojetí chápe jako rozumný odhad současných i budoucích jevů s přihlédnutím k rizikům a možným ztrátám a jejich vlivu na následující období (Ryneš, 2015).

3.3 Zásada opatrnosti v účetnictví

Zásada opatrnosti je jedním z pilířů účetnictví, který prostupuje běžnou účetní praxi prakticky od počátku jejího zrodu a to napříč zeměmi, bez ohledu na to, zda pronikla do jejich zákonné úpravy, či je podložena pouze udržovaným zvykem, nebo doporučeními autorit v oboru účetnictví a auditu. Myšlenkou, která jí určuje směr je podle Děrgela (2012) to, že s podnikáním je přirozeně spojena určitá míra nejistoty a rizik, kvůli kterým je dobré si vytvářet v relativně lepších dobách rezervy pro překonání časů méně příznivých. Neboť rozumný podnikatel pamatuje na „zadní kolečka“ a po vzoru starých hospodářů neutratí celou úrodu, ale vždy si ponechá něco stranou.

Význam zásady opatrnosti respektují v různé míře všechny účetní systémy na světě, Mezinárodní účetní standardy IFRS, US GAAP, ČÚS, ale také třeba německý obchodní zákoník. V české právní úpravě by se definice zásady opatrnosti hledala marně. Nicméně některé důsledky její praktické aplikace v zákoně č. 563/1991 Sb., o účetnictví nalézt lze. Např. § 25 zákona, odstavec 3 uvádí: „Účetní jednotky při oceňování ke konci rozvahového dne zahrnují jen zisky, které byly k rozvahovému dni dosaženy a berou v úvahu všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, které se týkají majetku a závazků a jsou jim známy do okamžiku sestavení účetní závěrky, jakož i všechna snížení hodnoty bez ohledu na to, zda je výsledkem hospodaření účetního období zisk nebo ztráta.“ Na § 25, odst. 3 následně navazuje

§ 26 odst. 3, který ve své podstatě definuje nástroje zásady opatrnosti a říká že: „Ustanovení podle § 25 odst. 3 vyjadřují rezervy, opravné položky a odpisy majetku.“

Podobné pojednání jako v českém zákoně o účetnictví lze nalézt také v Mezinárodních účetních standardech, v jeho Koncepčním rámci v odstavci číslo 37, který říká, že: „Opatrností se rozumí určitý stupeň obezřetnosti při posuzování, která je třeba činit při odhadech prováděných v nejistých podmínkách, a to tak, aby aktiva nebo výnosy nebyly nadhodnoceny a závazky nebo náklady nebyly podhodnoceny. Respektování principu opatrnosti však nesmí vést například k vytváření skrytých nebo nadměrných rezerv, k úmyslnému podhodnocování aktiv nebo výnosů nebo k úmyslnému nadhodnocování závazků nebo nákladů; v tomto případě by totiž účetní závěrka nebyla nestranná, a proto by nebyla dostatečně spolehlivá.“

Stejně jako v případě IFRS a ČÚS i US GAAP požaduje, aby nejisté zisky nebyly vykazovány, avšak nejisté ztráty ano. Opatrnost je chápána jako reakce na otázky nejistoty v účetnictví a měla by vést k minimalizaci rizik, plynoucích z nejistot (Mládek a Kroupová, 2004). Pojednání o tom bychom našli ve vyhláškách SFAC 2 a SFAC 5, které říkají, že zisky a přírůstky hodnoty jsou uznatelné až ve chvíli, kdy jsou realizované, nebo realizovatelné, přičemž realizované jsou, pokud firma obdržela peníze nebo příslib peněz (pohledávku, směnku a podobně) a realizovatelné jsou, pokud firma získala něco jiného než peníze nebo příslib peněz (například cenný papír nebo průmyslovou komoditu) (Mládek a Kroupová, 2004). Naproti tomu ztráty, nebo snížení hodnoty je firma povinna účtovat už ve chvíli, kdy existuje určitá pravděpodobnost, že realizované budou. O aplikaci zásady opatrnosti v pojetí US GAAP se vedou rozsáhlé diskuse, zejména co se týče míry opatrnosti, protože na rozdíl od ostatních přístupů jednou zaúčtované snížení hodnoty aktiva (opravná položka) je nereverzibilní, tedy nevratné (Mládek a Kroupová, 2004).

Jak již bylo uvedeno, princip zásady opatrnosti spočívá ve snížení výsledku hospodaření o veškeré známé i očekávané ztráty, rizika a znehodnocení majetku (Líbal, 2013). Mohlo by se zdát, že tato zásada odporuje zájmu všech majitelů podniků, nebo jejich akcionářů, protože ti svou činností usilují o pravý opak, tedy o zvýšení zisku, zvýšení hodnoty podniku, jeho majetku apod. Pro správné pochopení smyslu zásady opatrnosti je třeba ji zasadit do poněkud širšího kontextu fungování podniku a do spojení s dalšími elementárními účetními zásadami. Jednou z nich je i zásada neomezeného trvání účetní jednotky, která již byla zmíněna výše. Jednoduše řečeno podnik, který chce nadále existovat, musí být opatrný, musí vykazovat položky rozvahy i výsledovky obezřetně, tj. tak, aby nevzbuzoval nepřiměřeně optimistická očekávání ani pro sebe sama, ani navenek (Kovanicová, 2004). Příliš optimistická očekávání by mohla vést ke

zkreslení reálné situace podniku a k chybným rozhodnutím potenciálních investorů, kteří by kupovali akcie s vidinou zisku, který by podnik nemusel být schopen jim ve skutečnosti vyplatit. Aby účetní výkazy odrážely ekonomickou situaci v co možná nejreálnější podobě, je třeba na straně aktiv vykazovat takové položky, které podniku přinesou ekonomický prospěch, a to v ocenění, jež co nejvěrněji vyjadřuje očekávanou výši budoucího ekonomického prospěchu (Kovanicová, 2004). Například, nakoupí-li účetní jednotka majetek, vykazuje ho v rozvaze v ocenění, které měl v době pořízení. Po nějaké době však toto ocenění nemusí odpovídat reálnému ekonomickému prospěchu, který může účetní jednotka z daného aktiva mít, a proto přistoupí ke snížení dosavadního účetního ocenění tohoto aktiva prostřednictvím odpisů, nebo vytvořením opravné položky a o rozdíl z ocenění zvýší náklady příslušného účetního období. Stejným způsobem je možné tvořit opravné položky vedle majetku také k dalším aktivům, jako jsou zásoby nebo pohledávky, zjistí-li účetní jednotka, že budoucí ekonomický prospěch neodpovídá ocenění v rozvaze.

Na straně závazků pak zásada opatrnosti vede k tomu, že účetní jednotka vykáže jako závazek všechna očekávaná budoucí plnění a u závazků stávajících zvýší jejich ocenění všude tam, kde lze očekávat jejich budoucí zvýšení (například o očekávanou penalizaci za opožděnou úhradu), i když není známá přesná částka ani období, kdy dojde k plnění tohoto závazku. Zvýšení hodnoty závazků se dosahuje pomocí dalšího nástroje zásady opatrnosti, tedy tvorbou rezerv. Rezervy představují jisté závazky s nejistou výší a s nejistým časovým rozvrhem. Tvorba prakticky znamená zahrnutí očekávaného závazku do nákladů daného účetního období, ačkoliv zatím nenastal okamžik, kdy bude účetní jednotka daný závazek plnit. Příkladem pro použití rezerv je například očekávaná budoucí povinnost odstranit ekologické škody, očekávaná oprava budovy, záruční opravy zboží apod. V rozvaze se tvorba rezerv vyjádří tak, že se zvýší pasiva v části cizích zdrojů, kde vyjadřují oprávněné uznání budoucího snížení ekonomického prospěchu. To má za následek, že se rozdělí méně zisku, než by se rozdělilo, kdyby se do rozvahy předpokládané budoucí výdaje nezačlenily. A právě takto zadržovaný (nevykázaný) zisk se (ve výši vytvořených rezerv) v budoucnu použije na úhradu oněch výdajů, na něž byla rezerva vytvořena (Kovanicová, 2004).

Podíváme-li se na všechny výše uvedené nástroje zásady opatrnosti – tedy odpisy, opravné položky, rezervy, zjistíme, že jsou všechny založeny na společném principu. Při použití kterékoliv z nich se jedná o zvýšení nákladů podniku v daném účetním období a to o částky odpovídající budoucím závazkům, výdajům, nebo o ocenění majetku, pohledávek či zásob, které již neodpovídá realitě. Důsledkem zvýšení nákladů je celkově nižší výsledek hospodaření

a tím pádem také méně peněz k výplatě akcionářům, případně nižší daňová povinnost. Ačkoliv pro akcionáře nebo vlastníky podniku se tato skutečnost může jevit negativně, z hlediska podniku se jedná o jev pozitivní. Chce-li totiž podnik fungovat neomezeně dlouhou dobu, je třeba, aby měl k dispozici právě tolik kapitálu a finančních prostředků, aby nebyla ohrožena jeho budoucí existence a platební schopnost. Každý z nástrojů zásady opatrnosti zvyšuje náklady společnosti, které nejsou spojeny s výdajem peněz, ale zároveň zajišťují, že budoucí výdej peněz akcionářům bude nižší. Lze tedy říci, že každý odpis, opravná položka, či rezerva představuje zadržený kapitál, který bude mít podnik k dispozici pro zajištění budoucího provozu, obnovy materiálové základny, nebo plnění budoucích závazků. Z tohoto úhlu pohledu je zajímavé se blíže podívat například na opravné položky k pohledávkám. Každá pohledávka je spojena s vykázáním zisku. Zisk na konci účetního období může být rozdělen na dividendy a vyplacen společníkům. Nicméně pokud pohledávka zůstane neuhrazená, dochází k tomu, že mohly být společníkům vyplaceny peníze, které pohledávka do společnosti ve skutečnosti nikdy nepřinesla. Vytvořením opravné položky k této pohledávce je dosaženo toho, že v příštím účetním období kdy se bude rozdělovat zisk, bude naopak vyplaceno o tuto částku méně. Stejně tak vytvořením rezerv podnik zabrání vlastníkům podniku, aby si rozdělili kapitál, který bude třeba vynaložit v roce, kdy dojde k plánované opravě apod.

Posledním z nástrojů opatrnosti, který podvojně účetnictví zná, a který dosud nebyl zmíněn, je odložená daňová povinnost. Odložená daň slouží k přiřazení účetního nákladu vzniklého z povinnosti placení daně z příjmu právnických osob do správného účetního období (Ryneš, 2015). Vyplývá z rozdílů, které nastávají v momentě odlišného pohledu účetního a daňového na příslušné položky v účetnictví a je vykazována buď jako daňová pohledávka, nebo daňový závazek (Janoušková, 2007).

Jak již bylo uvedeno, zvyšováním nákladů daného účetního období o všechny potenciální závazky, které s účetním obdobím souvisí prostřednictvím nástrojů zásady opatrnosti, dochází ke snížení výsledku hospodaření. Nutno dodat, že primárně je o tyto položky upraven účetní výsledek hospodaření, který je následně východiskem také pro daňový výsledek hospodaření. Použití zásady opatrnosti je tedy nezbytné v praxi koordinovat s požadavky daňových předpisů, zejména zákona o daních z příjmů. V některých případech musí podnik pečlivě zvážit, zda praktický postup v účetnictví z hlediska uplatnění zásady opatrnosti obhájí ve vztahu k řešení daňových případů při jednání s finančními úřady (Ryneš, 2015), protože nadměrná tvorba rezerv může vést k vytváření tzv. tichých rezerv, které následně mohou neoprávněně snižovat i samotnou daňovou povinnost. Tiché rezervy představují nadměrné,

neopodstatněné a záměrné nadhodnocení závazků. Rozpouštění (rušení) nadměrných (a tudíž nevyčerpaných) rezerv v hospodářsky méně úspěšných obdobích (jež se projeví jako snížení rezerv a zároveň jako snížení nákladů) může být nástrojem, jak zastřít špatnou finanční situaci podniku. To je důvodem, proč není podnikům dovoleno vytvářet rezervy na obecně neidentifikovatelné případy, například na obecná podnikatelská rizika. Tvorbu i výši rezerv je třeba odvozovat od současných, známých skutečností, které již nastaly, nebo které lze na základě určitých událostí očekávat (Kovanicová, 2004).

Kromě nadhodnocení závazků mohou tiché rezervy vznikat také podhodnocením na straně aktiv tedy v případech, kdy účetní jednotka ocení aktiva hodnotou nižší, než odpovídá skutečnosti. V těchto případech se pak rozlišují tiché rezervy nucené, bezděčné nebo záměrné.

Nucené rezervy mohou vznikat v účetních systémech založených na bázi historických cen a to vždy, kdy se stane současná (běžná) hodnota aktiva vyšší, než je jeho účetní hodnota a kdy v důsledku závazných oceňovacích pravidel podnik nemůže toto aktivum nově ocenit (tj. zvýšit jeho účetní ocenění), (Kovanicová a Kovanic, 2001).

Tiché rezervy záměrné nebo bezděčné vznikají v důsledku určitých rozhodnutí účetní jednotky, aniž si třeba účetní nebo manažer takové důsledky uvědomuje. Příkladem takových rezerv mohou být například nadměrné účetní odpisy dlouhodobého majetku, či stanovení kratší doby jeho používání; 100% odpis drobného majetku dlouhodobé povahy při jeho vydání do používání; zahrnutí většího množství vedlejších pořizovacích nákladů, než odpovídá realitě, přímo do nákladů; neoprávněné velké snížení hodnoty aktiv (pohledávek, zboží, výrobků); neuplatnění přechodných položek aktiv (náklady příštích období, příjmy příštích období, dohadné účty aktivní). Stejně tak vznikají tiché rezervy všude tam, kde podnik v rozvaze neuvede některá existující aktiva, nebo naopak do rozvahy zahrne neexistující dluhy. To vše nepochybně významně snižuje vypovídací schopnost účetních výkazů, zkrlesluje výši aktiv, závazků a vykázaného vlastního kapitálu (Kovanicová a Kovanic, 2001).

3.4 Nástroje zásady opatrnosti dle ČÚS

Zásada opatrnosti v účetnictví je dle ČÚS realizovaná nástroji, jejichž společným jmenovatelem je snižování výsledku hospodaření za dané účetní období prostřednictvím zvýšení nákladů o hospodářské jevy, které firmu zatížily (změna ocenění, odpisy, opravné položky), nebo ji s určitou pravděpodobností zatíží (rezervy, odložená daňová povinnost). V následujících kapitolách budou jednotlivé nástroje probrány blíže.

3.4.1 Opravné položky

Definice opravných položek je uvedena v § 26 odst. 3 zákona o účetnictví, který říká, že: „Opravnými položkami se vyjadřuje přechodné snížení hodnoty majetku.“ § 55 prováděcí vyhlášky č. 500/2002 Sb. dále hovoří o tom, že opravné položky:

- Vytvářejí se pouze k účtům majetku v případech snížení ocenění majetku v účetnictví prokázaném na základě inventarizace majetku. Tyto opravné položky se vytvářejí jen v případech, kdy snížení ocenění majetku v účetnictví není trvalého charakteru nebo není snížení ocenění vyjádřeno jiným způsobem, například reálnou hodnotou.
- Tvorba opravných položek se účtuje na vrub nákladů a opravná položka se sníží, popřípadě zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů, pokud inventarizace neprokáže opodstatněnost její výše.
- Opravné položky nesmí mít aktivní zůstatek a nelze je tvořit na zvýšení hodnoty majetku.

Základní postupy účtování o opravných položkách potom podrobněji popisuje ČÚS č. 005. Dle tohoto standardu se účtují následující typy opravných položek na níže uvedené rozvahové a výsledkové účty:

Opravné položky k dlouhodobému majetku

Účtují se na účtech účtové skupiny 55 - *Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky provozních nákladů* na straně má dáti a na účty účtových skupin 09 - *Opravné položky k dlouhodobému majetku* na straně dal. Opravné položky k odpisovanému dlouhodobému majetku, se tvoří v případech, kdy je jeho užitná hodnota zjištěná při inventarizaci výrazně nižší, než je jeho ocenění v účetnictví po odečtení opravek, a toto snížení hodnoty nelze považovat za definitivní (za snížení trvalého charakteru). Pokud by bylo snížení hodnoty trvalého charakteru, řešilo by se mimořádným odpisem.

Opravné položky k zásobám

Účtují se na účtech účtové skupiny 55 - *Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky provozních nákladů* na straně má dáti a na účty účtových skupin 19 - *Opravné položky k zásobám*.

Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku

Účtují se na účtech účtové skupiny 57 - *Rezervy a opravné položky finančních nákladů* na straně má dáti a na účty účtových skupin 29 - *Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku*.

Opravné položky k pohledávkám

Účtují se na účtech účtové skupiny 55 - *Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky provozních nákladů* na straně má dáti a na účty účtových skupin 39 - *Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování* na straně dal. Opravné položky k pohledávkám se dělí na:

- **daňové** – jsou tvořené v souladu se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů a jsou jako jediné z opravných položek daňově uznatelným nákladem². Vytváří se k nepromlčeným pohledávkám za dlužníky v konkurzním řízení, splatným po 31. 12. 1994, a to ve výši nepřesahující účetní hodnotu pohledávky evidovanou na rozvahovém účtu. Ve chvíli, kdy opravná položka dosáhne 100 % hodnoty pohledávky, může být odepsána a opravná položka k ní zrušena. Odepsané pohledávky se dále evidují na podrozvahových účtech, s výjimkou pohledávek, které zanikly. Případná úhrada takové pohledávky se účtuje jako výnos na účtu příslušné účtové skupiny 64.
- **účetní (nedaňové)** – jsou tvořeny nad rámec zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách a jsou daňově neuznatelným nákladem³. Pravidla pro jejich tvorbu si vytváří účetní jednotka sama ve své vnitropodnikové směrnici.

3.4.2 Rezervy

Na rozdíl od rezervních fondů, které se vytváří přidělem ze zisku minulého účetního období, který byl již vykázán, a které jsou součástí vlastního kapitálu, představují rezervy zadržené částky z dosud nevykázaného zisku, čímž vyšší zisku, který by byl za dané účetní období vykázán, snižují (Kovanicová, 2004). U rezerv je většinou znám pouze účel (titul), zatímco hodnotová výše a období, jehož se rezerva týká, se pouze odhaduje (Ryneš, 2015). Definice

² Daňová uznatelnost opravných položek je velmi přísně legislativně upravena proto, aby se nestávaly nástrojem daňové optimalizace.

³ Z toho důvodu o nich účetní jednotky často neúčtují vůbec, čímž však porušují zásadu věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví.

rezerv je uvedena v témže odstavci č. 3 § 26 zákona o účetnictví, jako definice opravných položek. Tento odstavec říká, že: „Rezervy jsou určeny k pokrytí závazků nebo nákladů, jejichž povaha je jasně definovaná a u nichž je k rozvahovému dni buď pravděpodobné, že nastanou, nebo jisté, že nastanou, ale není jistá jejich výše nebo okamžik jejich vzniku. K rozvahovému dni musí rezerva představovat nejlepší odhad nákladů, které pravděpodobně nastanou, nebo v případě závazků částku, která je zapotřebí k vypořádání. Rezervami se dále rozumí jiné rezervy podle zvláštních právních předpisů.“ Protože se jedná o „potenciální“ závazek vůči třetím osobám, vykazují se rezervy, ačkoliv jsou tvořeny z vlastních zdrojů, v rozvaze jako zdroje cizí (jedná se a jakýsi „vnitřní dluh“ účetní jednotky).

Postup účtování rezerv následně rozvádí ČÚS č. 004, odstavec 4. Tvorba rezerv se účtuje ve prospěch příslušného účtu účtové skupiny 45 – *Rezervy* se souvztažným zápisem na vrub příslušného účtu nákladů z níže uvedených nákladových skupin:

- 55 – *odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky provozních nákladů* – zde se účtují rezervy týkající se provozní činnosti,
- 57 – *rezervy a opravné položky ve finanční oblasti* – zde se účtují rezervy týkající se finanční činnosti,
- 59 – *daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmu* – zde se účtuje rezerva na daň z příjmu.

Použití rezerv, nebo jejich rušení se účtuje v okamžiku, kdy nastal předpokládaný výdaj finanční hotovosti (čerpání), nebo výdaj nenastal a již je jasné, že ani nenastane (rozpuštění) a to na vrub příslušného účtu účtové skupiny 45 – *Rezervy* se souvztažným zápisem ve prospěch příslušného účtu z výše uvedených skupin nákladových účtů, které byly použity při tvorbě příslušné rezervy. Zůstatek nevyčerpaných rezerv je možné převádět do navazujících účetních období, je však nutné je podrobit inventarizaci, která prokáže jejich výši a odůvodněnost. Rezervy nesmí mít aktivní zůstatek, tzn., není možné je přečerpat. Pravidla pro vytváření rezerv, stejně jako opravných položek by měla mít účetní jednotka upravena vnitřní směrníci. Rezervy se rozdělují do dvou kategorií a to na rezervy účetní a rezervy zákonné.

Účetní rezervy

Účetní rezervy nazývané také jako ostatní rezervy jsou tvořeny v souladu se zákonem o účetnictví a v souladu s vnitřní směrníci podniku na vrub nákladů daného účetního období, přičemž se však jedná o náklad daňově neúčinný. Jedná se například tyto rezervy:

- **Rezerva na podnikatelská rizika a ztráty** - např. rezerva na soudní spory, na záruční opravy, nebo na vrácené zboží; rezervy není možné tvořit na předem neidentifikovaná rizika, odvíjí se z odhadů a zkušeností z minulých let.
- **Rezerva na restrukturalizaci** – jedná se například o rezervu na přemístění, utlumení nebo ukončení některých podnikatelských aktivit.
- **Rezerva na důchody a podobné závazky** - např. rezerva na nevybranou dovolenou zaměstnanců za běžné účetní období apod.
- **Rezerva na daň z příjmu** – rezerva na daň z příjmu se vytváří v případě, kdy účetní jednotka sestavuje účetní závěrku ještě před sestavením řádného daňového přiznání a daňovou povinnost tedy může pouze odhadovat. Vytvořená rezerva se ruší v následujícím účetním období ve chvíli, kdy se zaúčtuje skutečná daňová povinnost podle daňového přiznání.

Zákonné rezervy

Zákonné rezervy jsou tvořeny podle zvláštních právních předpisů, zejména podle zákona o rezervách a zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství, ve znění pozdějších předpisů a náklad s jejich tvorbou spojený je daňově účinný. Peněžní prostředky ve výši rezerv vytvořených podle § 7, § 9, § 10 zákona o rezervách musí být navíc převedeny na samostatný účet v bance se sídlem na území EU, který je veden v českých korunách, a tyto peněžní prostředky mohou být čerpány pouze na výdaje, na jejichž úhradu byly vytvořeny. Mezi zákonné rezervy patří zejména tyto rezervy:

- **Rezerva na opravy hmotného majetku** – jedná se o majetek, který je daňově odepisován min. 5 let a který je ve vlastnictví podniku, nebo je pronajatý, ale podnik je smluvně zavázán k jeho opravám. Nesmí se vytvářet například na pravidelné roční opravy, na technická zhodnocení, na majetek určený k likvidaci, nebo na opravy škod, nebo jiných nepředvídatelných událostí. Zákon mimo jiná omezení uvádí, že rezerva může být tvořena minimálně po dvě účetní období a dále uvádí maximální počet zdaňovacích období, po které může být tvořena pro jednotlivé odpisové skupiny majetku.
- **Rezerva na pěstební činnost** – například obnova lesa a všechny výchovné činnosti prováděné v porostech do 40 let jejich věku, ochrana lesa a opatření k obnově porostů.
- **Rezerva na odbahnění rybníka**
- **Rezerva na sanaci pozemků dotčených těžbou**

- **Rezerva na vypořádání důlních škod**
- **Rezerva na technické rekultivace a sanace skládek**
- **Rezerva na nakládání s elektroodpadem ze solárních panelů**
- **Rezerva podle zákona o odpadech**
- **Ostatní rezervy**, u nichž zvláštní zákon uvede, že jde o výdaj nutný k dosažení, zajištění a udržení příjmů.

3.4.3 Odložená daň

Dalším z nástrojů, kterými je uplatňována zásada opatrnosti v účetnictví dle ČÚS, je odložená daň; povinnost o ní účtovat mají však zatím pouze účetní jednotky s povinností sestavovat účetní závěrku v plném rozsahu a účetní jednotky, které jsou součástí konsolidačního celku. Dle názvu by se mohlo zdát, že se jedná o položku daňovou, ve skutečnosti se však jedná o položku čistě účetní. Představuje zohlednění skutečnosti, že daňová a účetní pravidla jsou ve většině zemí odlišná, což způsobuje rozdíl mezi účetním výsledkem hospodaření a daňovým základem. S daňovými předpisy má odložená daň společného pouze to, že respektuje zákonem stanovenou sazbu daně a že při výpočtu základu daně se vychází z účetního výsledku hospodaření (Müllerová, 2005). Odloženou daň účetní jednotka nikomu neodvádí nicméně, vzhledem ke způsobu jejího účtování tato položka ovlivní výsledek hospodaření, který je určen k rozdělení (Strouhal et al., 2011).

Odložená daňová povinnost vyplývá z rozdílů, které vznikají z rozdílného způsobu zacházení a oceňování určitých položek v účetnictví a v daních z příjmu a z jejich rozdílného dopadu do účetního hospodářského výsledku a daňového základu (Ryneš, 2015). Některé náklady a výnosy se vykazují v účetnictví, ale při transformaci výsledku hospodaření na základ daně jsou vyloučeny. Rozdíly mezi posuzováním nákladů a výnosů členíme na dvě kategorie (Líbal, 2013):

- **Trvalé rozdíly** – jedná se o takové náklady a výnosy, které při svém vzniku ovlivňují výsledek hospodaření, ale z pohledu daně z příjmu nebudou nikdy uznány jako daňový náklad nebo zdanitelný výnos⁴.
- **Přechodné rozdíly** - jedná se o takové náklady a výnosy, které se v účetnictví vykazují v souladu s akruálním principem v jiném účetním období, než jsou uznány z hlediska daně z příjmu. Typickým příkladem přechodných rozdílů je rozdíl mezi účetními

⁴ Např. náklady na reprezentaci, nebo výnosy z podílů na zisku vyplacené dceřinou společností.

a daňovými odpisy DHM a DNM a dále případy, kdy u některých nákladů a výnosů zákon o daních z příjmu požaduje, aby byly uhrazeny, resp. inkasovány a jedině tak je možné je považovat za daňově uznatelné (např. úroky z prodlení, smluvní pokuty, zdravotní a sociální pojištění). Přejídné rozdíly dále dělíme na **zdanitelné** (vyústí k odloženému daňovému závazku) a **odčitatelné** (vyústí v odloženou daňovou pohledávku). Nejčastější tituly pro odloženou daň jsou uvedeny v příloze č. 1.

Princip metody odložení spočívá ve zdůraznění skutečnosti, že dochází k přesunu výnosů a nákladů zahrnutých do základu daně z daného účetního a zdaňovacího období do období pozdějších, se kterými skutečně časově a věcně souvisí (Janoušková, 2007).

Vymezení metody odložené daně je uvedeno ve vyhlášce č. 500/2002, Sb. konkrétně v části čtvrté, § 59. Příslušný paragraf uvádí, že výpočet odložené daně je založen na závazkové metodě vycházející z rozvahového přístupu, přičemž závazkovou metodou se rozumí postup, kdy odložená daň bude uplatněna v pozdějším období, a proto při výpočtu bude použita známá sazba daně z příjmů platná v období, ve kterém budou daňový dluh nebo pohledávka uplatněny. Rozvahový přístup pak znamená, že závazková metoda vychází z přechodných rozdílů, jimiž jsou rozdíly mezi daňovou základnou aktiv, popřípadě pasiv a výší aktiv, popřípadě pasiv uvedených v rozvaze. Daňovou základnou aktiv, popřípadě pasiv je hodnota těchto aktiv, resp. pasiv, uplatnitelná v budoucnu pro daňové účely. Odloženou daňovou pohledávku nebo odložený daňový závazek nakonec zjistíme jako součin výsledného rozdílu a sazby daně z příjmů, která je stanovena zákonem o daních z příjmů. V souladu se zásadou opatrnosti je nakonec účetní jednotka povinna účtovat vždy o odloženém závazku, o odložené pohledávce pak pouze s přihlédnutím k této zásadě. Podle Cardové (2014) platí, že, účtuje-li účetní jednotka o odloženém daňovém dluhu, potom si tvoří zdroj na budoucí splatnou daň. Pokud však účetní jednotka o odloženém daňovém dluhu neúčtuje, potom může dojít k situaci, že zisk bude rozdělen na podílech na zisku a v budoucnu bude nedostatek vlastních zdrojů na budoucí vyšší splatnou daň. Účtovat o odložené daňové pohledávce pak je možné pouze v případě, že v budoucnu bude dosaženo dostatečně vysokého zdanitelného zisku, ze kterého by mohly být uplatněny odčitatelné přechodné rozdíly nebo dosud neuplatněné daňové odpočty.

Postup účtování o odložené dani upravuje ČÚS č. 003.

V prvním roce účtování o odložené dani se musí nejprve zaúčtovat odložená daň vztahující se k minulému účetnímu období (účtuje se na účty účtové skupiny 42 – *Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku a převedené výsledky hospodaření*) a poté podíl vztahující se k běžnému účetnímu období (účtuje se na účty účtové skupiny 59 – *Daně z příjmů*,

převodové účty a rezerva na daň z příjmů). V případě daňového závazku se účtuje na výše uvedené účty na stranu má dáti, souvztažně s účtem účtové skupiny 48 – *Odložený daňový závazek a pohledávka* na straně dal.

V letech následujících se již účtuje pouze o zvýšení, příp. snížení odložené daně meziročně vypočtené ze všech přechodných rozdílů. Zvýšení odloženého daňového závazku (příp. snížení pohledávky) se účtuje na účty účtové skupiny 59 – *Daně z příjmů, převodové účty a rezerva na daň z příjmů* na straně má dáti, se souvztažným zápisem na straně dal účtu účtové skupiny 48 – *Odložený daňový závazek a pohledávka*. Naproti tomu snížení odloženého daňového závazku (příp. zvýšení pohledávky) se účtuje na účty skupiny 48 na straně má dáti a na účty skupiny 59 na straně dal.

3.4.4 Oceňování a odpisy majetku

Jak již bylo uvedeno výše, dodržení zásady opatrnosti je založeno na tom, že aktiva nebo výnosy nesmí být nadhodnoceny a závazky nebo náklady naopak podhodnoceny. A zejména v souvislosti se správným oceněním aktiv nesmí být opomenuta zmínka o způsobech oceňování majetku a jeho odepisování.

Oceňování majetku

Oceňováním rozumíme proces, při kterém převádíme jednotlivé složky majetku a závazků na společného jmenovatele, tedy na peněžní jednotky. Správný způsob, potažmo výše ocenění majetku a závazků je zásadním bodem účetnictví podniku, protože na něj navazuje celá řada dalších položek, které se v účetnictví objeví. Kromě výše ocenění majetku a závazků v rozvaze se promítne také do výše vlastního či cizího kapitálu, nebo prostřednictvím odpisů do výše nákladů a díky tomu ovlivňuje celý výsledek hospodaření účetní jednotky za dané účetní období. Nesprávné ocenění majetku a závazků může tedy vést až ke zkreslení celkové finanční situace podniku.

Účetnictví, v podání české legislativy je založeno na dodržování principu historických cen. To znamená, že majetek je oceněn v peněžních částkách, které byly vynaloženy na jeho získání v době pořízení. Výhodou oceňování historickými cenami je zejména jeho průkaznost a snadná doložitelnost účetními doklady. Nevýhodou je, že vyjadřuje tržní podmínky, které panovaly v době pořízení majetku a nezohledňuje změny cen, ke kterým v průběhu času dochází, minimálně vlivem inflace, nebo růst, příp. pokles cen jednotlivých majetkových položek a historické ceny pak v těchto případech působí minimálně značně zkreslujícím dojmem.

Výjimku z tohoto pravidla tvoří pouze zákonem vymezené položky majetku a závazků, které je možné s platností od 1. 1. 2003 oceňovat reálnou hodnotou a ekvivalencí. Poprvé tak je možné i v našich podmínkách ocenit majetek ve vyšší hodnotě než je jeho historická cena (Cardová, 2010).

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví vymezuje v § 24 dva základní momenty, kdy dochází k oceňování majetku a závazků:

a) **Ocenění k okamžiku uskutečnění účetního případu** – dle Strouhala et al. (2011) se v souladu s § 25 zákona o účetnictví rozlišují tyto způsoby ocenění:

- **Pořizovací cena** – cena, za kterou byl majetek pořízen a to včetně nákladů, které s jeho pořízením souvisí. Pořizovací cenou se oceňuje například nakupovaný DHM, nakupovaný DNM, nakupované zásoby, cenné papíry a podíly, pohledávky nabyté koupí atd.
- **Reprodukční pořizovací cena** – cena, za kterou by byl majetek pořízen, v době, kdy se o něm účtuje. Reprodukční pořizovací cenou se oceňuje majetek nabytý bezúplatně, nebo majetek vyrobený ve vlastní režii, u kterého účetní jednotka není schopna stanovit výši vlastních nákladů.
- **Vlastní náklady** – jimiž se rozumí veškeré přímé náklady vynaložené na výrobu či jinou činnost a dále část nepřímých nákladů, která je s danou výrobou či jinou činností spojena.

b) **Ocenění k okamžiku sestavení účetní závěrky** – dle Ryneše (2015) se v souladu s § 27 zákona o účetnictví rozlišují tyto způsoby ocenění:

- **Reálnou hodnotou** – reálnou hodnotou se ve smyslu zákona o účetnictví rozumí tržní hodnota, která je vyhlášená na burze, nebo na jiném veřejném trhu; ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce; nebo ocenění stanovené podle zvláštních právních předpisů. Oceňování reálnou hodnotou je možné použít pouze ve státem stanovených případech (např. cenné papíry a deriváty, majetkové účasti v podnicích s rozhodujícím nebo podstatným vlivem, nebo pohledávky určené k obchodování).
- **Ekvivalencí** – ocenění ekvivalencí je možné použít pro ocenění podílů – majetkových účastí v podnicích s rozhodujícím nebo podstatným vlivem a znamená, že jsou tyto k rozvahovému dni oceněny ve výši drženého podílu na vlastním kapitálu společnosti, která podíly vydala.

Rozdíly mezi oceněním k datu uskutečnění účetního případu a oceněním k rozvahovému dni se účtují podle Ryneše (2015) dvojitým možným způsobem, a to:

- **rozvahově** – úpravou vlastního kapitálu, nebo
- **výsledkově** – do nákladů nebo výnosů daného účetního období.

Odpisy majetku

Odpisy jsou odhadem částky (vyjádřené jako náklad), která co nejpřesněji vyjadřuje rozložení výnosů, které toto aktivum účetní jednotce přináší; nejde tedy výhradně jen o kvantifikaci fyzického a morálního opotřebení. Tvorbou odpisů dochází ke korekci ocenění majetku ve vazbě na jeho využívání a rozvaha tak vhodněji (věrněji) vyjadřuje finanční situaci účetní jednotky. Souhrn odpisů za celou dobu používání majetku nazýváme oprávkami a rozdílem mezi pořizovací cenou a oprávkami rozumíme zůstatkovou cenu (Strouhal et al., 2011).

Odpisy se rozlišují účetní a daňové, přičemž platí, že účetní jednotka účtuje vždy o odpisech účetních. Daňové odpisy vyjadřují pouze výši odpisů, které jsou daňově uznatelným nákladem. V praxi si však nemalé množství účetních jednotek zjednodušuje situaci tím, že používá daňové odpisy zároveň jako odpisy účetní. Porušují tak zásadu věrného a poctivého zobrazení předmětu účetnictví (Strouhal et al., 2011).

Účetní odpisy

Účetní odpisy se řídí zákonem o účetnictví a vyjadřují skutečné opotřebení majetku za určité období. Jejich výše a způsob odpisování je stanovena v odpisovém plánu, který je zcela v kompetenci účetní jednotky. Odpisový plán je připravován pro každou položku majetku, případně pro skupinu položek, zvláště a vychází z očekávané doby použitelnosti a očekávané míry fyzického nebo morálního opotřebení v jednotlivých účetních obdobích. Míra opotřebení může být kalkulována buď na základě časového hlediska, kdy se pouze odhadne, po kolik účetních období bude daný majetek pro danou účetní jednotku využitelný a po tuto dobu se i odepisuje, nebo může být kalkulována na základě předpokládaných uskutečněných výkonů, kdy účetní jednotka předem kalkuluje míru opotřebení na jeden výkon a výši měsíčního odpisu pak stanovuje na základě počtu uskutečněných výkonů v daném měsíci.

Účetní odpisy se řídí postupy popsány v § 56 a § 56a vyhlášky č. 500/2002 Sb., k zákonu o účetnictví ve znění pozdějších předpisů. Účetní jednotky mohou při odpisování majetku zohlednit předpokládanou zbytkovou hodnotu, kterou se rozumí zdůvodnitelná kladná

odhadovaná částka, kterou by účetní jednotka mohla získat v okamžiku předpokládaného vyřazení majetku. Možné způsoby účetního odpisování jsou:

- **Rovnoměrné odepisování**
- **Zrychlené odepisování**
- **Výkonové odepisování**
- **Komponentní odepisování**

Daňové odpisy

Daňové odpisy jsou upraveny v § 26 - § 32a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu. O výši daňových odpisů účetní jednotka neúčtuje, vyjadřují pouze, jaká část vstupní ceny pořízení majetku může být pro účely tohoto zákona, zahrnuta do nákladu na dosažení a udržení příjmu, a o kterou tedy lze snížit daňový základ daného účetního období. Zákon nejprve stanovuje, co lze z jeho pohledu vůbec chápat jako dlouhodobý majetek, co lze a co naopak nelze odepisovat. Dále rozděluje hmotný majetek do šesti odpisových skupin, jejichž seznam uvádí v příloze tohoto zákona. Pro každou odpisovou skupinu hmotného majetku stanovuje minimální dobu odepisování stanovenou v letech (v případě nehmotného majetku v měsících). Následně zákon popisuje dvě metody daňového odpisování, ze kterých si účetní jednotka může vybrat:

- **Rovnoměrné odpisy** – stanovuje roční odpisové sazby v % z ceny pořízení majetku, přičemž odpis v prvním roce je vždy nižší, než v letech následujících.
- **Zrychlené odpisy** – stanovuje roční odpisové sazby v podobě koeficientů, pomocí kterých se roční výše odpisu vypočítá, přičemž odpis v prvním roce je vždy nejvyšší a v následujících letech se postupně snižuje.

Ve výjimečných případech umožňuje zákon o dani z příjmu uplatnit jako daňový náklad také účetní odpis, to se však týká zejména drobného majetku, který z hlediska tohoto zákona není dlouhodobým majetkem, a tudíž se odepisuje pouze účetně a daňový odpis k nim stanovit nelze. Zároveň zákon umožňuje také daňové odepisování na nějaký čas přerušit a v odpisování pokračovat později.

3.5 Nástroje zásady opatrnosti dle IFRS A US GAAP

Mezinárodní účetní standardy účetního výkaznictví (IFRS) a americké obecně přijímané účetní zásady (US GAAP) jsou si podobné a lze je považovat za jeden systém (Jílek a Svobodová, 2013). Na začátku je však důležité zdůraznit, že ani US GAAP, ani IFRS nejsou účetní systémy,

jsou to systémy finančního reportování. Reportování v tomto smyslu znamená, že oba systémy mají za cíl poskytovat uživatelům dostatek spolehlivých informací formou, která je srozumitelná a umožní jim rozumně investovat, nikoliv pouze předkládat uživatelům účetní závěrky sestavené podle zákonem vymezených norem. IFRS ani US GAAP nejsou, jako takové, povinné ze zákona nebo nařízení. Povinnost používat je, se vztahuje pouze na veřejně obchodované firmy. Pokud si některá firma nepřeje aplikovat tyto standardy, stačí stáhnout své cenné papíry z trhu a povinnost používat je zaniká (Mládek, 2005).

Regulace účetnictví podle US GAAP (resp. IFRS) je založena na zvykovém právu, proto účetním jednotkám nepředepisují ani s účtovou osnovou, tím méně pak se standardizovaná čísla a názvy účtů, o souvztažnostech účtů ani nemluvě. Oba systémy pouze definují jaké informace má podnik co do věcného obsahu vykázat a jak podrobné mají být, ale nezabývají se tím, jakými metodickými postupy je podnik zajistí, ani tím v jaké formě musí být nutně předloženy (Kovanicová a Kovanic, 2001).

Na rozdíl od většiny evropských národních systémů, IFRS ani US GAAP nejsou tvořeny zákonodárci, nebo jinými ústavními činiteli či ministerskými pracovníky. Jsou tvořeny lidmi z praxe, profesionály, kteří by své práci měli rozumět, lidmi, kteří jsou nezávislí, a kteří se nenechají ovlivnit jiným zájmem, než zájmem psát co možná nejkvalitnější pravidla. Proto IASB (tvůrci IFRS) a FASB (tvůrci US GAAP) jsou složeny z auditorů, účetních, investorů a školitelů a jsou to neziskové, nevládní organizace s vlastním nezávislým zdrojem financování (Mládek, 2005).

Jak již bylo zmíněno, oba systémy jsou založeny na vymezení informací, které by měla účetní závěrka obsahovat a také na určení jaké kvalitativní vlastnosti by tyto informace měly vykazovat, aby závěrka splňovala požadavek věrného a poctivého obrazu ekonomické situace podniku. Účetní závěrka by měla poskytovat informace, které umožní rozhodovat o investicích nebo o poskytování úvěrů; které pomohou ohodnotit budoucí peněžní toky; které pravdivě zobrazí stav majetku a závazků a změny v těchto položkách. Poskytnuté informace by měly být relevantní (umožňující odhady budoucích okolností), včasné, poskytující zpětnou vazbu, spolehlivé (pravdivé, neutrální a prověřitelné), srovnatelné a konzistentní, neměnné, věrně zobrazující skutečnost (úplné, nezaujaté a bezchybné) a srozumitelné uživatelům. Oba systémy jsou také založené na stejných všeobecných účetních zásadách jako ČÚS, které mimo jiné v sobě zahrnují také zásadu opatrnosti. Na rozdíl od ČÚS však ani jeden z mezinárodních systémů nepopisuje konkrétní nástroje zásady opatrnosti a už vůbec nepopisuje postupy, jak tyto nástroje použít. Proto budou dále vymezeny nástroje zásady opatrnosti, které v IFRS a US

GAAP odpovídají nástrojům zásady opatrnosti popsaným v ČÚS. Jsou jimi opravné položky, kde IFRS (resp. US GAAP) namísto opravných položek k dlouhodobému majetku používají nástroj snížení hodnoty aktiv (resp. znehodnocení aktiv), rezervy, odložená daň, oceňování a odpisování majetku.

3.5.1 Snížení hodnoty aktiv podle IFRS, znehodnocení majetku podle US GAAP

Snížením hodnoty aktiv se v IFRS zabývá standard IAS 36, znehodnocením majetku v US GAAP pak SFAS 144. Oba účetní systémy chápou aktivum jako nositele ekonomického prospěchu, jehož účetní hodnota by tento očekávaný ekonomický prospěch neměla převyšovat. Zároveň vycházejí z předpokladu, že účetní jednotky mají poměrně přesnou představu, jak a jakou dobu jim bude hmotný majetek sloužit a podle toho zvolí vhodnou odpisovou metodu, která to bude zohledňovat.

Nicméně, mohou se vyskytnout neočekávané události, na které musí firmy být schopné reagovat. Účetní jednotka by proto měla aktiva testovat na možné snížení hodnoty – u hmotných aktiv k rozvahovému dni, při podezření, že by ke snížení hodnoty mohlo dojít; u nehmotných aktiv a goodwillu pak povinně pravidelně jednou ročně, vždy ve stejném čase, protože jejich ekonomický prospěch je předmětem větší nejistoty. Pokud je účetní hodnota aktiva vyšší, než zpětně získatelná částka, je nutné snížit hodnotu aktiva a zaznamenat ztrátu ze snížení hodnoty aktiva (Dvořáková, 2013).

Oba účetní systémy uvádí seznam indikací (událostí), které slouží k tomu, aby firmám řekly, kdy mají provést formální test hodnoty. Těmito indikacemi mohou podle Mládka (2005) být:

- **Významný pokles v tržní ceně majetku** – čímž je myšlen pokles větší, než by odpovídalo normálnímu (očekávanému) opotřebení tohoto majetku.
- **Jiná nepříznivá externí změna** – tzn., změna technologická, obchodní, ekonomická, právní, regulační apod., která nevede přímo k poklesu ceny majetku jako takového, ale vede k poklesu ceny výrobků nebo služeb, které majetek pro firmu zajišťuje.
- **Nepříznivá interní změna** – sem patří například fyzické poškození, ztráta nebo krádež, nebo podobná změna, která je uvedena v bodě 2., pouze s tím rozdílem, že si ji firma způsobila sama.
- **Nepříznivá změna v operacích firmy** – například odstavení majetku z důvodu reorganizace, restrukturalizace nebo rušení obchodní jednotky, které majetek patří.
- **Majetek nesplnil rozpočet** – tzn., majetek nepřinesl očekávaný zisk.

- **Zmařené investice** – tzn., náklady spojené s pořízováním majetku výrazně převyšují očekávání.

Pokud účetní jednotka zjistí, že nastala jedna z výše uvedených situací, přistoupí k testování majetku na snížení hodnoty. V samotném testovacím procesu se mezi sebou US GAAP a IFRS mírně liší.

Testování na snížení hodnoty aktiv podle IFRS

Zpětně získatelná částka aktiva nebo peněžotvorné jednotky (nejmenší identifikovatelná skupina aktiv, která vytváří peněžní příjmy nezávislé na peněžních příjmech z jiných aktiv nebo skupin aktiv (Bohušová, 2008)), definovaná účetním standardem IAS 36, je rovna buď reálné hodnotě aktiva snížené o náklady na jeho prodej, nebo jeho hodnotě k užívání, a to podle toho, která z těchto dvou hodnot je vyšší, přičemž:

- **reálná hodnota snížená o náklady z prodeje** je reálná hodnota aktiva, snížená o náklady přímo přiřaditelné prodeji aktiva, s výjimkou nákladů finančních a daňových,
- **hodnota k užívání aktiva** je současná hodnota budoucích peněžních toků, které se očekávají, že budou z aktiva získány.

Zjistí-li účetní jednotka, že zpětně získatelná částka aktiva je nižší, než jeho účetní hodnota, měla by účetní hodnotu aktiva snížit na úroveň zpětně získatelné částky, přičemž ztráta ze snížení hodnoty dosud nepřeceněného aktiva se zachycuje jako náklad běžného období. V případě aktiva, které již bylo v minulosti přeceněno na reálnou hodnotu (směrem nahoru), je snížení hodnoty zachyceno nejprve kapitálově oproti fondu z přecenění ve výši, která nepřevyšuje fond z přecenění vztahující se k tomuto aktivu, až částka převyšující tento fond se účtuje výsledkově. Účetní jednotka je následně povinna ke každému rozvahovému dni přezkoumat důvody, které vedou ke snížení hodnoty daného aktiva. Pokud tyto důvody pominou, nebo jsou náznaky, že ztráta ze snížené hodnoty aktiva vykázaná v předchozích obdobích není již nadále oprávněná ve vytvořené výši, dochází k částečnému snížení ztráty, nebo k jejímu zrušení. To je zachyceno jako zvýšení hospodářského výsledku. Zvýšená hodnota aktiva způsobená zrušením ztráty ze snížení hodnoty nesmí však nikdy přesáhnout účetní hodnotu aktiva před snížením (Bohušová, 2008).

Testování na znehodnocení majetku podle US GAAP

Nejprve firma odhadne čisté peněžní toky, které testovaný majetek v budoucnu přinese a spočítá jejich jednoduchý součet (tzn., peněžní toky se nediskontují). Součet čistých peněžních toků se následně porovná s účetní hodnotou majetku. Pokud je účetní hodnota vyšší, než součet peněžních toků, přistoupí účetní jednotka ke druhému kroku testování, a tím je odhad reálné hodnoty (resp. zpětně získatelné částky). Pokud je čistá účetní hodnota vyšší, než hodnota reálná, je firma povinna účtovat snížení hodnoty, a tím účetní hodnotu majetku snížit k reálné hodnotě. Oceňovací rozdíl účtuje jako ztrátu z přecenění majetku. Specifikem US GAAP je, že pokud jednou účetní jednotka sníží hodnotu majetku tímto způsobem, nemůže ji již nikdy vrátit zpět. US GAAP nezná pojem dočasné snížení hodnoty, všechna snížení jsou trvalá a nevratná. Majetek oceněný sníženou hodnotou pak může dále evidovat v majetku jako stále používaný majetek, jehož hodnota poklesla, nebo jej označí jako majetek, jenž je určen k likvidaci (Mládek, 2002). Nakonec musí účetní jednotka upravit také odpisy příslušného aktiva do budoucích účetních období, porovnat účetní a daňovou základnu příslušného aktiva a vyčíslit příslušnou odloženou daňovou pohledávku nebo závazek.

3.5.2 Opravné položky podle IFRS a US GAAP

V pojetí IFRS a US GAAP je opravná položka účet, který upravuje jiný účet tím, že ho sníží. Opravné položky mohou být aktivní i pasivní. Pokud upravují majetek, mají pasivní zůstatek, a proto se na rozvaze zobrazují záporně. Podobně pokud upravují závazky, mají aktivní zůstatek a znovu se zobrazují záporně. Protože se vždy zobrazují na „opačné straně“, než mají zůstatek a ve výkazech se objevují jako minusová čísla, říká se opravným položkám běžně kontrární účty (Mládek, 2005).

Účetní jednotky mají povinnost opakovaně provádět inventarizaci opravných položek a to alespoň jednou za účetní období. Pokud se tak při inventarizaci v následujícím období zjistí, že výše, ve které jsou opravné položky vykazovány, není opodstatněná, musí se tyto opravné položky snížit nebo zrušit ve prospěch nákladů a to prostřednictvím téhož účtu, který byl použit při její tvorbě (Kovaníková, 2004).

V přístupu ke snižování nebo rušení opravných položek se IFRS a US GAAP značně liší, přičemž přístup US GAAP je v této věci o poznání přísnější. V US GAAP platí, že jakmile je opravná položka jednou zaúčtována, nemůže se zúčtovat. Jediný možný způsob, jak firma tuto opravnou položku může z rozvahy dostat, je rozpustit ji. To se dělá například tak, že má-li firma

vytvořenou opravnou položku k nedobytné pohledávce, odepíše tuto pohledávku proti opravné položce⁵ (Mládek, 2002).

IFRS naproti tomu opětovné navýšení hodnoty umožňuje. Požadují, aby opravné položky byly zrušeny (nebo sníženy), jestliže pominou (zcela nebo zčásti) okolnosti a události, které vedly ke snížení hodnoty majetku. Tato operace se zobrazí jako zvýšení výnosů běžného účetního období (Kovanicová, 2004). Opětovné navýšení hodnoty majetku je však možné provést maximálně do výše původního ocenění.

IFRS a US GAAP umožňují tvořit opravné položky například v těchto případech (Mládek, 2005):

- **Opravné položky k nedobytným pohledávkám** – podle pravidel IFRS a US GAAP musí účetní jednotka vždy vykazovat svoje pohledávky v reálné hodnotě, přičemž reálná hodnota představuje částku, kterou účetní jednotka očekává, že dostane zaplacenou. Aby tohoto dosáhla, vytváří opravné položky k pohledávkám⁶. Výši opravné položky účetní jednotky stanovují pomocí dvou metod – metodou Percentage of sales a metodou Aging shedule. Obě metody jsou založeny na stanovení koeficientu nedobytnosti, který vyplývá z historické zkušenosti podniku v oblasti dříve neuhrazených pohledávek a z celkové výše pohledávek vzniklých v daném účetním období. Výstupem obou metod je částka, kterou účetní jednotka odhaduje, že na této sumě pohledávek nedostane zaplacenou. Na rozdíl od ČÚS, kde firmy mohou tvořit opravné položky až ve chvíli, kdy usoudí, že se nějaká konkrétní pohledávka stala nedobytnou, podle US GAAP a IFRS se tvoří opravná položka obecně k celkové sumě pohledávek vzniklých za dané účetní období a to ještě před jeho koncem. Důvodem je to, že z pohledu IFRS i US GAAP musí být náklad⁷ vztahující se k nějakému konkrétnímu výnosu vždy vykázán ve stejném účetním období. Vytvořením opravné položky kdykoliv později by účetní jednotka tuto zásadu porušila. Pouze a jen v případě, že se nějaká pohledávka stala nedobytná zcela neočekávaně, mohla by se odepsat jako ztráta v momentu, kdy se stala nedobytná (Mládek, 2005).

⁵ Stejný postup US GAAP používá i při tvorbě a rozpouštění rezerv. Jediný rozdíl mezi rezervou a opravnou položkou tak podle US GAAP je, že rezervy se vykazují jako závazky (kladně) a opravné položky (záporně) jako majetek (Mládek, 2002).

⁶ Podle US GAAP navíc účetní jednotka nesmí odepisovat pohledávky rovnou proti nákladům. Může je odepisovat pouze proti opravné položce (Mládek, 2002).

⁷ Opravné položky jsou tvořeny do nákladů na odbyt daného účetního období.

- **Opravné položky na záruky a reklamace (povinné)** – opravná položka je tvořena v případech, kdy zákazníci vracejí zboží, které je vadné a mají na to nárok ze zákona. Pokud zákazníci vrací zanedbatelné množství zboží, účtují vrácené peníze přímo proti ztrátě. Pokud však vrací větší, než zanedbatelné množství zboží (tzn., v hodnotě 1 % tržeb a více), účtuje účetní jednotka o opravné položce, která snižuje výnosy⁸.
- **Opravné položky k zásobám** – se mohou tvořit pouze za určitých specifických podmínek, například když účetní jednotka pořizuje nadbytečné množství zásob, s tím, že ví, že je nebude moci všechny prodat, ale přitom k tomu má rozumný důvod (například nízké pořizovací ceny zboží spojené naopak s vysokými náklady v případě nedostatku zboží na skladě). Případné snížení hodnoty zásob by se podle US GAAP mělo odepisovat rovnou proti ztrátě účetního období, ve kterém ke ztrátě došlo.
- **Opravné položky k odložené dani** – tvoří se dle pravidel US GAAP k odložené daňové pohledávce a to ve chvíli, kdy je pravděpodobné, že firma nebude moci tuto pohledávku v budoucnosti uplatnit. Zvláštní je tím, že se nerozpouští odpisem daňové pohledávky, jak by tomu bylo v případě ostatních pohledávek, ale sníží se oproti nákladu ve výsledovce.

3.5.3 Rezervy a podmíněné závazky podle IFRS a US GAAP

IFRS a US GAAP řeší problematiku rezerv a podmíněných závazků velmi podobně (Mládek, 2005). V IFRS se jimi zabývá účetní standard IAS 37, v US GAAP je pak řeší vyhláška SFAS 5, přičemž účetní standard IAS 37 je výrazně podrobnější, než SFAS 5.

Rezervy podle IFRS

Účetní standard IAS 37 vychází z několika základních definic, dle kterých chápe:

- **Závazek** – jako současnou povinnost účetní jednotky, která vznikla jako důsledek událostí v minulosti a jejíž vypořádání způsobí účetní jednotce odtok zdrojů představujících ekonomický užitek (Jílek a Svobodová, 2013). Závazky mohou být právní, vznikající na základě smlouvy, nebo na základě jiných právních ustanovení, nebo mimosmluvní, vznikající jako důsledek obchodních zvyklostí a politiky firmy (například pravidly pro styk se zákazníky, přístupem k životnímu prostředí), kdy účetní jednotka vytváří u třetích stran reálné očekávání, že bude v určitých situacích nějak

⁸ Pokud povinnost uznat reklamace vyplývá ze smlouvy mezi prodejcem a kupcem, nikoliv ze zákona, tvoří účetní jednotka místo opravných položek rezervy, které účtuje do nákladů běžného účetního období.

jednat. Má-li účetní jednotka k rozvahovému dni smluvní, nebo mimosmluvní závazek, o kterém dosud neúčtovala, ale který bude pravděpodobně spojen s odlivem ekonomických prostředků, jejichž výši je schopna spolehlivě odhadnout, pouze není schopná určit, kdy k danému odlivu prostředků dojde, pak je oprávněna vykázat tento závazek v rozvaze jako rezervu. Rezerva je účtována výsledkově, jako ztráta daného účetního období, ve kterém ke vzniku závazku došlo a to jednorázově v celé částce v okamžiku zjištění daného závazku. Není možné je tvořit postupně, jako je tomu v souladu s ČÚS. Pokud nedojde k jejímu vyčerpání, je vždy v rozvahový den prověřována její odůvodněnost, případně je nevyužitá rezerva rozpuštěna.

- **Podmíněný závazek** – jako pravděpodobný závazek, který je důsledkem minulé události a jehož existence bude potvrzena tím, že dojde nebo nedojde k jedné nebo více nejistým událostem v budoucnosti, které nejsou plně pod kontrolou účetní jednotky, nebo existující závazek, který vznikl jako důsledek událostí v minulosti, avšak není vykázán, protože buď není pravděpodobné, že k vyrovnání závazku bude nezbytný odtok zdrojů představujících ekonomický užitek, nebo částka závazku nemůže být s dostatečnou mírou spolehlivosti vyčíslena (Jílek a Svobodová, 2013). K podmíněným závazkům v pojetí IFRS účetní jednotka rezervy nevytváří, ani o nich jinak neúčtuje, vykazuje je pouze v příloze k účetním výkazům.

Rezervy podle US GAAP

Podle vyhlášky SFAS 5, pokud se očekává událost, která firmě přinese ztrátu, pokud je událost pravděpodobná až jistá (tzn., 85% - 90 % pravděpodobnost) a pokud se dá ztráta rozumně odhadnout (je odhadnutelná), firma je povinna zaúčtovat ji jako ztrátu daného účetního období a proti ní vytvořit rezervu (Mládek, 2002). Jinak řečeno, rezerva se vytvoří, pokud se očekává, že firma bude muset v budoucnosti předat majetek, nebo poskytnout službu, ale existuje značná nejistota o výši nebo načasování konečného výdaje. Jediná komplikace, která v praxi nastává, je, že (kvůli rozdílnému chápání významu slova „pravděpodobný“) US GAAP považuje výrazy „provision“ (rezervy) a „contingent liability“ (podmíněné závazky) za synonyma, zatímco podle IFRS se jedná o dvě zcela odlišné záležitosti (Mládek, 2005), z toho důvodu se podle IFRS o podmíněných závazcích neúčtuje, zatímco podle US GAAP ano.

Rezervy lze dle US GAAP (resp. IFRS) účtovat například v těchto případech (Mládek, 2005):

- **Rezerva na placené volno** – například na nemocenské, nebo dovolené zaměstnanců. Účetní jednotka je vytváří proto, aby nedocházelo k příliš velkým výkyvům v nákladech mezi účetními obdobími.
- **Rezerva na bonusy** – rezervy na bonusy nebo prémie, které se odvíjí od výkonu pracovníka.
- **Rezerva na smluvní reklamace a záruky (smluvní)** – pokud závazek přijmout reklamaci vyplývá z dohody mezi kupcem a prodejcem – například možnost vrácení zboží bez udání důvodu, nikoliv ze zákonného předpisu. V těchto případech se vytváří rezerva, která se účtuje jako náklad a současně jako závazek.
- **Rezerva na prémie a kupony** – rezerva na různé formy slev pro zákazníka, u kterých se neví přesné časové určení, kdy dojde k jejich vyčerpání.
- **Rezerva na odpovědnost za defekty** – rezerva na škody způsobené prodejem vadného výrobku, u kterých je pravděpodobné, že je účetní jednotka bude muset nahradit.
- **Rezerva na odpovědnost za znečištění životního prostředí** – rezerva je tvořena ve výši odhadovaných nákladů na rekultivaci, nebo v souvislosti s odhadem škod způsobených důlní činností, pokud je pravděpodobné, že účetní jednotka bude muset náhradu uhradit.
- **Rezerva na rizika spojená s neadekvátním pojištěním** – rezerva tvořená v případě, že účetní jednotka vlastní majetek, který nemá, nebo má pouze neadekvátně, pojištěný.
- **Rezerva na nevýhodné smlouvy** – účetní jednotka by měla v souladu se zásadou opatrnosti vytvářet rezervy na nevýhodné smlouvy, pokud se prokáže, že náklady z ní plynoucí jsou vyšší, než očekávané užítky, ale podnik přesto nemá možnost od této smlouvy odstoupit a to v účetním období, kdy se smlouva nevýhodnou stala. Rezerva se tvoří pouze na výši neodvratitelných nákladů (např. náklady na veškeré kompenzace a pokuty plynoucí z nedodržení smlouvy).
- **Rezerva na soudní spory** – rezerva tvořená v okamžiku, kdy je proti účetní jednotce zahájen soudní spor, nebo kdy je pravděpodobné, že zahájen bude.
- **Rezerva na restrukturalizaci** – tvoří se pouze v IFRS, zatímco podle US GAAP je zakázaná. Standard IAS 37 obsahuje poměrně podrobný výčet podmínek, které musí podnik splnit, aby rezervu na restrukturalizaci mohl vykázat. Základní dvě podmínky jsou: podnik musí mít vypracovaný podrobný plán restrukturalizace a restrukturalizace musí být buď zahájená, nebo musí podnik plán restrukturalizace zveřejnit takovým

způsobem, aby bylo u stran, které budou restrukturalizací dotčeny (např. dodavatelé, odběratelé, zaměstnanci), vyvoláno reálné očekávání, že k restrukturalizaci dojde (Dvořáková, 2013).

V porovnání s ČÚS nelze dle US GAAP (resp. IFRS) tvořit tyto rezervy:

- **Rezerva na opravu HM** – je podle IFRS i US GAAP nepřipustná, protože k datu účetní závěrky neexistuje žádný závazek. Nutnost opravy by měla účetní jednotka zohlednit ve způsobu odepisování.
- **Rezerva na všeobecné riziko spojené s podnikáním** – je zakázaná, může se uvést pouze v příloze účetní závěrky.
- **Rezerva na očekávané změny v zákoně** – rezervu není možné tvořit pouze na základě očekávání přijetí zákona, smí se tvořit až ve chvíli, kdy je zákon skutečně přijat.
- **Rezerva na budoucí provozní ztráty** – budoucí provozní ztráty nesplňují definici (současného) závazku, proto není možné na ně tvořit rezervy.
- **Rezerva na daň z příjmu** – z pohledu US GAAP a IFRS se jedná o dluh jistý a není možné na něj tvořit rezervu.
- **Rezerva na odbahnění rybníků, obnova lesních porostů** – nelze tvořit rezervu.

3.5.4 Oceňování a odpisy majetku podle IFRS a US GAAP

Stejně jako česká účetní legislativa, i oba mezinárodní přístupy znají dva základní okamžiky, kdy dochází k oceňování – ocenění v okamžiku uskutečnění účetní operace a ocenění k rozvahovému dni. Rozdíly bychom pak našli zejména v typu používaných oceňovacích bází. IFRS i US GAAP, stejně jako česká legislativa, používají oceňování na bázi historických cen. Vedle této oceňovací základny však podle Dvořákové (2011) znají ještě další:

- **Běžná reprodukční cena** – cena, která by musela být zaplacená, jestliže by se stejné, nebo podobné aktivum pořizovalo k datu ocenění. Uvedené ocenění odráží odhadovanou cenu oceňovaného aktiva z pozice podniku – kupce, který hodlá majetek znovu pořídit (obnovit).
- **Realizovatelná hodnota** – zakládá ocenění aktiv na úrovni peněžních prostředků, které by bylo možno získat jejich prodejem. Toto ocenění odráží odhadovanou cenu oceňovaného aktiva z pozice účetní jednotky, která hodlá majetek prodat.

- **Současná hodnota** - tato metoda oceňování je založena na diskontovaných peněžních tocích. Aktiva jsou oceňována budoucími diskontovanými čistými přítoky peněz, které budou generovány při využití aktiva nebo jeho prodeji při běžné činnosti podniku. Závazky jsou oceňovány ve výši čistých budoucích diskontovaných peněžních odtoků souvisejících s úhradou závazku (Sládková, 2013).
- **Reálná hodnota** (fair value) – je takové ocenění aktiv, které by odráželo tržní hodnotu k datu ocenění. Ocenění tedy nevychází z pohledu účetní jednotky, která nakupuje nebo prodává, ale z podmínek trhu. Navíc se má jednat o objektivizovanou tržní cenu, tedy cenu, která by mohla být sjednána mezi svobodně, bez nátlaku se rozhodujícími subjekty na trhu, kdy motivem směnné transakce je profit obou stran.

Model přecenění dle IFRS

Metoda modelu přecenění je specifíkem pro IFRS a je definovaná ve standardu IAS 16, týkajícího se vykazování pozemků, budov a zařízení. Je založena na skutečnosti, že si účetní jednotka může vybrat, zda tyto položky k rozvahovému dni ocení pořizovací cenou (používáno v naprosté většině případů), nebo bude aplikovat model přecenění, kdy majetek vykáže v reálné hodnotě k datu přecenění snížené o následné oprávký a následné kumulované ztráty ze snížení hodnoty. Metoda přecenění umožňuje účetní jednotce zachytit snížení, ale také zvýšení hodnoty aktiv. Zvýšení hodnoty aktiva při jeho přecenění je zachyceno souvztažně s vlastním kapitálem (ve prospěch fondu z přecenění), (Bohušová, 2008), případně výsledkově, pokud již bylo dříve přeceněno směrem dolů. Snížení hodnoty aktiv je účtováno výsledkově, případně zrušením fondu z přecenění, pokud již bylo aktivum dříve přeceněno směrem nahoru. US GAAP podobné přeceňování majetku zakazuje (Mládek, 2005).

Odpisy majetku podle IFRS a US GAAP

Odpisy představují systematickou alokaci pořizovací ceny (eventuelně účetní hodnoty stanovené při přecenění) do nákladů podniku. Účetní jednotka začíná aktivum odepisovat ve chvíli, kdy je toto způsobilé k používání. Odpisování je zastaveno v okamžiku, kdy je pozbyto (prodáno, zlikvidováno), nebo v okamžiku, kdy je zařazeno mezi aktiva držená k prodeji. Odpisování nelze přerušit z důvodu dočasného nevyužití, odpis však může mít nulovou hodnotu, v případě, že účetní jednotka používá výkonové odepisování (Dvořáková, 2013).

Výše odpisů vychází z odepisovatelné částky aktiva⁹ (pořizovací cena aktiva snižená o jeho zbytkovou hodnotu) a z doby použitelnosti aktiva (stanovena v jednotkách času, nebo výkonu). Přístup k odpisování majetku podle US GAAP (resp. IFRS) se od ČÚS liší ve stejném bodě. Zatímco ČÚS předpokládají, že hodnota aktiva po ukončení odpisování je nulová a odpisuje tedy celkovou zůstatkovou cenu aktiva při pořízení, oba mezinárodní přístupy si uvědomují, že i po skončení doby odpisování aktivum stále přináší podniku jistý ekonomický užitek a jeho hodnota pak logicky nemůže být nulová. Zbytková hodnota aktiva je předpokládaná částka, kterou by účetní jednotka v současnosti získala při vyřazení aktiva (po odečtení nákladů spojených s vyřazením), kdyby aktivum nyní bylo v takovém stavu, v jakém se bude nacházet na konci své životnosti. Tato hodnota by měla být přezkoumána alespoň na konci každého účetního období a případně upravena podle pravidel na změny v účetních odhadech. Správné stanovení zbytkové hodnoty zabezpečí, že účetní jednotka z aktiva odepíše právě tolik, kolik z něj „spotřebovala“, a nedochází ke zkreslení výsledku hospodaření (Janoušková a Šrámková, 2015). V praxi firmy zbytkovou hodnotu stanovují na 10 % až 20 % pořizovací hodnoty majetku. Po ukončení odpisování může účetní jednotka aktivum prodat, nebo jej dál evidovat ve svém majetku v zůstatkové ceně.

Účetní jednotka potom volí odpisovou metodu a sestavuje odpisový plán tak, aby, jak říká vyhláška US GAAP ARB 43 (kap. 9, oddíl C, odst. 5): „Systematicky a racionálně rozvrhla pořizovací náklady majetku během jeho doby životnosti takovým způsobem, aby co nejpřesněji korespondovaly se službami, které dané aktivum poskytuje, resp. s tržbami, jež jeho používání umožní realizovat.“ Doby životnosti pak účetní jednotka odhaduje na základě předpokládaného fyzického opotřebení a na základě předpokládaného morálního zastarání. Použitá metoda odpisování by měla být periodicky prověřována. V případě výskytu významných změn v oblasti očekávaného rozložení spotřeby budoucích ekonomických užitků z těchto aktiv, je nutno změnit metodu tak, aby odrážela změněné rozložení užitků (Bohušová, 2008).

IFRS a US GAAP nepředepisují odpisové metody. Jejich jediný požadavek je, aby se při volbě odpisové metody postupovalo rozumně a systematicky (Mládek, 2005). Zvolit může některou ze standardních metod odpisování, pokud k tomu má opravdu dobrý důvod, může zvolit i metodu nestandardní. Nicméně, účetní jednotka je vždy povinna své účetní postupy vysvětlit v příloze, a mimo jiné uvést odpisové metody, které používá (Mládek, 2002), a to takovým

⁹ Každá část aktiva, jehož cena je významná ve vztahu k celkové pořizovací ceně, musí být odepisována samostatně. Podnik musí počáteční pořizovací cenu rozdělit mezi významné části aktiva – komponentní odepisování (Bohušová, 2008).

způsobem, aby běžný uživatel pochopil jejich dopad na finanční reporty. Mezi standardní metody podle Mládka (2005) patří:

- **Odpisy podle výkonu (units of production)** – nejpřesněji dodržuje zásadu uznání nákladů, proto by ji účetní jednotka měla vždy uvažovat jako první a jinou metodu použít až v případě, že odpisovat podle výkonu nelze. Odepisovatelná částka je v případě výkonového odpisování rovnoměrně rozpočítaná na jednotku výkonu a odpisy se odvíjí podle objemu výkonů v jednotlivých letech.
- **Odpisy rovnoměrné (straight line)** – odepisovatelná částka se vydělí předpokládanou dobou životnosti. Odpisy jsou v každém roce stejné.
- **Sum of the year digits** – odepisovatelná částka je do jednotlivých let rozpočítána pomocí koeficientu, který vychází ze součtu číslic doby životnosti aktiva. Odpisování touto metodou probíhá zrychleně, na počátku životnosti jsou odpisy vyšší než na konci.
- **Declining balance** – jedná se o druhou zrychlenou metodu odepisování, která vychází z procentuálního vyjádření doby životnosti. Odpis se potom spočítá tak, že se příslušnou procentuální sazbou násobí (na rozdíl od všech ostatních odpisových metod) pořizovací cena majetku v prvním roce a zůstatková cena v letech dalších.
- **Metoda současné hodnoty** – cílem této metody je, na rozdíl od ostatních odpisových metod US GAAP (resp. IFRS) i na rozdíl od všech přístupů známých z ČÚS, minimalizovat vykázané náklady a v souladu s tím odpisovat majetek zpomaleně. Je založena na výpočtu implicitní úrokové míry a peněžních toků, které investice do majetku podniku přinese, pomocí kterých se nakonec spočítá roční odpis. Odpisy v prvních letech životnosti aktiva jsou nižší, než v letech následujících.

V případě nehmotných aktiv určuje účetní jednotka již při jeho pořizování, zda je schopna určit dobu použitelnosti, či nikoliv. Pokud má neurčitou dobu použitelnosti, nemusí se odepisovat do té doby, než se jeho životnost stane určitelná (Mládek, 1998). U goodwillu navíc US GAAP i IFRS odpisování výslovně zakazují. Pokud se jedná o nehmotné aktivum s konečnou dobou použitelnosti, pak je odepisováno. S nehmotným majetkem je spojena povinnost jednou ročně testovat na to:

- zda se jeho životnost nestala určitelnou (platí pro nehmotný majetek s neurčitou dobou použitelnosti),
- zda odpisové doby a metody u majetku, který se odpisuje, jsou reálné,
- zda majetek (odpisovaný i neodpisovaný) nebyl znehodnocen.

3.5.5 Odložená daň podle IFRS a US GAAP

Pravidly pro vykazování odložené daně dle IFRS se zabývá standard IAS 12, v US GAAP ji řeší standard ASC 740. Oba účetní systémy používají stejný metodický postup – rozvahový přístup, závazková metoda, lze tedy říci, že jsou současně do značné míry shodné i s ČÚS.

IFRS se od ČÚS liší například tím, že účetní standard IAS 12 se metodou odložené daně zabývá podrobněji, než česká právní úprava a specificky řeší některé aspekty odložené daně, které ČÚS neřeší. Stejně jako v jiných oblastech však neupravuje a nepředepisuje žádné konkrétní účetní postupy ani souvztažnosti. O odložené dani pak mají, jak podle IFRS, tak podle US GAAP povinnost účtovat všechny účetní jednotky bez rozdílu a pro výpočet odložené daně používají účetní jednotky sazbu daně platnou ze zákona v okamžiku sestavení bilance.

Specifika US GAAP v oblasti odložené daně lze nalézt třeba v přístupu k odložené daňové pohledávce, která se účtuje vždy. Pokud se k rozvahovému dni prokáže, že s minimálně 50% pravděpodobností nebude uplatněna, vytváří se k ní opravná položka (která se jako jediná v US GAAP může zrušit). Dále pak, vzhledem k tomu, že americký daňový systém není založen na principu časového rozlišení, nevzniká firmám daňová povinnost ke dni, kdy vystaví fakturu (nebo ke dni plnění), ale ke dni, kdy přijdou peníze (Mládek, 2002). Z toho vyplývá, že v US GAAP firmám vzniká mnohem více dočasných rozdílů, ze kterých je třeba počítat odloženou daň.

3.6 Shrnutí teoretické části

Z teoretické části této práce vyplývá, že zásada opatrnosti je jednou ze základních zásad, která ovlivňuje celou řadu položek v účetních výkazech, ať již jsou sestaveny podle ČÚS, IFRS či US GAAP. Základní myšlenkou je, že by účetní jednotka neměla nadhodnocovat svá aktiva a naopak by se svých pasivech měla zohlednit všechna potenciální rizika budoucích ztrát, o nichž ví. Nadhodnocování aktiv se účetní jednotka vyhne tím, že zvolí správný způsob ocenění již při pořízení aktiva, zvolí správnou odpisovou metodu, přičemž bude dále sledovat, zda aktuální ocenění aktiva skutečně odpovídá realitě, nebo ne. Pokud zjistí, že je účetní ocenění vyšší, než ve skutečnosti, přistoupí k vytvoření opravné položky, případně zaúčtuje mimořádný odpis. Potenciální rizika a ztráty pak ošetří prostřednictvím vytvoření vhodné rezervy a odložený daňový závazek ošetří zaúčtováním odložené daňové povinnosti. Všechny uvedené metody směřují ve své podstatě k zahrnutí všech zmíněných rizikových položek do nákladů účetního období, ve kterém byly zjištěny, čímž dojde ke snížení účetního výsledku hospodaření tohoto období, v souladu s daňovými předpisy pak případně také ke snížení

daňového základu pro vyměření daňové povinnosti. Nižší výsledek hospodaření nakonec vyústí v zadržení finančního kapitálu, který nebude rozdělen v podobě podílů na zisku a zůstane v podniku na krytí potenciálních budoucích ztrát.

České účetní standardy jsou přitom jediné, které dávají účetnímu jakýsi přibližný návod, jaké nástroje při dodržení zásady opatrnosti by měl využít a jak. Na druhou stranu je to vykoupeno tím, že jsou tyto postupy pro něj závazné a ponechávají mu velmi málo manévrujícího prostoru pro individuální potřeby podniku. IFRS i US GAAP jsou v tomto ohledu více benevolentní, představují soustavu doporučení, jejichž cílem je dovést účetního k sestavení účetní závěrky, která bude co nejvíce odpovídat věrnému a poctivému obrazu finanční situace podniku.

V teoretické části byly představeny jednotlivé nástroje zásady opatrnosti tak, jak je znají ČÚS, IFRS i US GAAP, jejich princip i technické provedení. Tyto nástroje budou dále představeny pomocí modelových příkladů, které budou zaměřené na to, aby co možná nejvíce vystihly rozdíly mezi ČÚS a oběma mezinárodními standardy účetního výkaznictví.

4 NÁSTROJE ZÁSADY OPATRNOSTI

V této kapitole budou pomocí modelových příkladů ilustrovány jednotlivé nástroje zásady opatrnosti v pojetí jednotlivých účetních přístupů (tzn., ČÚS, IFRS a US GAAP), přičemž bude kladen důraz zejména na odlišnosti mezi jednotlivými přístupy.

4.1 Opravné položky

4.1.1 Opravné položky k DHM dle ČÚS

Příklad č. 1: Účetní jednotka XYZ s.r.o. má ve svém majetku výrobní linku, která má k rozvahovému dni roku 2014 čistou účetní hodnotu 1 000 000 Kč. V důsledku závady na filtraci začaly ze zařízení unikat provozní kapaliny, účetní jednotka byla proto nucena jednak vynakládat náklady na likvidaci škod a navíc i omezit výrobu. K rozvahovému dni roku 2014 se nerozhodla, zda výrobní linku zruší, nebo investuje do její opravy. Snížení hodnoty výrobního zařízení vyčíslila na základě jeho aktuální prodejní ceny na 400 000 Kč. Na tuto částku vytvořila k 31. 12. 2014 opravnou položku:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Opravná položka k výrobnímu zařízení	400 000	559	092

V roce 2015 se účetní jednotka rozhodla výrobní zařízení opravit a opravnou položku zrušit. Na opravu výrobní linky vynaložila 325 000,- Kč, čímž výrazně zlepšila její výrobní vlastnosti a díky tomu zvýšila výrobu oproti stavu před poruchou. K 31. 12. 2015 účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Zrušení opravné položky v plné výši	400 000	092	559

Čistá účetní hodnota výrobního zařízení po zaúčtování odpisů za rok 2015 klesla na 900 000 Kč. Oprava však jeho reálnou hodnotu zvýšila na 950 000,- Kč. V souladu s českými účetními předpisy však účetní jednotka nebude účtovat o zvýšení hodnoty.

4.1.2 Snížení hodnoty majetku dle IFRS

Příklad č. 2: Účetní jednotka XYZ s.r.o. měla ve svém majetku výrobní linku, která měla k rozvahovému dni roku 2014 čistou účetní hodnotu 50 000 €. V důsledku závady na filtraci začaly ze zařízení unikat provozní kapaliny, účetní jednotka byla proto nucena jednak vynakládat náklady na likvidaci škod a navíc omezit výrobu. K rozvahovému dni roku 2014 se

nerozhodla, zda výrobní linku zruší, nebo investuje do její opravy, proto přistoupila k testu na snížení hodnoty.

V prvním kroku vyčíslila reálnou hodnotu majetku sniženou o náklady z prodeje na 39 000 € a hodnotu z užívání aktiva na 40 000 € a v souladu s IFRS rozhodla, že zpětně ziskatelná částka z aktiva se bude rovnat vyšší z těchto dvou zjištěných částek, tedy 40 000 €.

Ve druhém kroku přistoupila k vlastnímu snížení hodnoty výrobní linky, které bylo rovno rozdílu mezi čistou účetní hodnotou majetku a jeho zpětně ziskatelnou částkou, tedy:

$$50\,000 - 40\,000 = 10\,000 \text{ €}.$$

K 31. 12. 2014 účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v €	Účet MD	Účet D
Snížení hodnoty výrobní linky	10 000	<i>Náklad¹⁰</i>	<i>Oprávký k DHM</i>

V následujícím účetním období se účetní jednotka rozhodla výrobní linku opravit, do opravy investovala 8 500 €, čímž výrazně zlepšila výrobní vlastnosti linky a díky tomu zvýšila výrobu oproti stavu před poruchou. Čistá účetní hodnota výrobní linky k rozvahovému dni roku 2015 činila, po zaúčtování odpisů běžného účetního období, 39 000 €. Účetní jednotka vzhledem ke změnám objemu výroby použila v souladu s IAS 16 model přecenění a stanovila reálnou hodnotu výrobní linky na 50 000 €. Na konci účetního období 2015 se účetní jednotka rozhodla zrušit snížení hodnoty výrobní linky z roku 2014 (výsledkově) a zbývající rozdíl mezi účetní a reálnou hodnotou účtovat rozvahově ve prospěch fondu z přecenění:

Popis účtované položky	Částka v €	Účet MD	Účet D
Zrušení snížení hodnoty výrobní linky z roku 2014	10 000	<i>Oprávký k DHM</i>	<i>Výnos</i>
Přecenění výrobní linky na reálnou hodnotu k rozvahovému dni	1 000	<i>Dlouhodobý majetek</i>	<i>Fond z přecenění</i>

4.1.3 Znehodnocení majetku dle US GAAP

Příklad č. 3: Zadání příkladu bude stejné jako v příkladu č. 2, tentokrát však bude účetní jednotka postupovat při testování na snížení hodnoty výrobní linky v souladu s US GAAP.

¹⁰ Vzhledem k tomu, že IFRS ani US GAAP nepředepisují účetním jednotkám směrnou účetní osnovu, budou v příkladech na aplikaci postupů podle IFRS a US GAAP používány popisy účtů v obecné podobě.

V prvním kroku odhadne čisté peněžní toky plynoucí z aktiva během zbývajících doby životnosti a tyto čisté peněžní toky sečte.

Tab. 1: Stanovení očekávaných peněžních toků do konce životnosti výrobní linky

Rok životnosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Cash flow v tis. €	4	5	2	3	4	5	2	1	3	6	35

Zdroj: Vlastní zpracování

V druhém kroku účetní jednotka odhadne reálnou hodnotu¹¹ výrobní linky a porovná ji s její čistou účetní hodnotou.

Tab. 2: Stanovení reálné hodnoty výrobní linky

Rok životnosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Cash flow v tis. €	4	5	2	3	4	5	2	1	3	6	35
Úroková sazba v %	3,6	3,7	3,5	3,4	3,9	3,8	3,8	4,1	4,0	4,2	x
Reálná hodnota v tis. €	3,9	4,6	1,8	2,6	3,3	4,0	1,5	0,7	2,1	4	28,5

Zdroj: Vlastní zpracování

Reálná hodnota výrobní linky je nižší než čistá účetní hodnota výrobní linky, proto účetní jednotka přistoupí k zaúčtování ztráty ze znehodnocení majetku, která bude rovna rozdílu těchto dvou hodnot, tedy $50\,000 - 28\,500 = 21\,500$ €. K 31. 12. 2014 bude účetní jednotka účtovat:

Popis účtované položky	Částka v €	Účet MD	Účet D
Ztráta ze znehodnocení výrobní linky	21 500	<i>Ztráta ze znehodnocení majetku</i>	<i>Oprávký k DHM</i>

V následujícím účetním období se účetní jednotka rozhodne investovat do opravy výrobní linky, ale v souladu s US GAAP již nebude moci zaúčtovat zvýšení hodnoty výrobní linky ani na původní hodnotu před znehodnocením.

Shrnutí: Účetní jednotka vytvořením opravné položky k majetku (resp. přeceněním majetku) snížila účetní výsledek hospodaření o 400 000 Kč (resp. 10 000 €) za období, ve kterém došlo k poškození výrobní linky. Tato částka představuje náklad, který není spojen s výdejem peněz, ale zároveň snižuje peněžní výdaj podniku, který by mohl být vyplacen na podílech na zisku. Představuje tedy kapitál podnikem zadržovaný na opravu škody na výrobní lince. Díky vytvořené

¹¹ Reálnou hodnotu zjistíme dle SFAS 144 jako současnou hodnotu předpokládaných peněžních toků, diskontovaných bezrizikovou sazbou státních dluhopisů.

opravné položce navíc náklad zůstane zaúčtovaný v účetním období, kdy došlo ke škodě, protože náklad vynaložený na opravu výrobní linky v následujícím účetním období je kompenzován zrušením opravné položky.

4.1.4 Opravné položky k pohledávkám dle ČÚS

Příklad č. 4: Firma XYZ s.r.o. dodala zboží firmě Věřitel s.r.o. v hodnotě 100 000 Kč. Splatnost pohledávky byla k 30. 06. 2014, k rozvahovému dni 31. 12. 2015 však k její úhradě dosud nedošlo. Dle zákona o rezervách má firma XYZ s.r.o. nárok na tvorbu 50% daňově uznatelné opravné položky, v souladu s vnitropodnikovou směrnicí však vytvořila opravnou položku ve výši 100 %. K 31. 12. 2015 účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Opravná položka k pohledávce – daňová 50 %	50 000	559	391
Opravná položka k pohledávce – účetní 50 %	50 000	558	391

Dne 1. 3. 2016 společnost Věřitel s.r.o. pohledávku přeci jen zaplatila v plné výši. Proto účetní jednotka XYZ s.r.o. vytvořené opravné položky zrušila a k 1. 3. 2016 účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Zrušení OP k pohledávce – daňová 50 %	50 000	391	559
Zrušení OP k pohledávce – účetní 50 %	50 000	391	558

4.1.5 Opravné položky k pohledávkám dle IFRS a US GAAP

Příklad č. 5: Firma XYZ s.r.o. na konci roku 2014 posuzovala reálnou hodnotu pohledávek v rozvaze. Postupovala metodou percentage of sales a na základě historické zkušenosti zvolila koeficient nedobytnosti, kterým vynásobila celkové tržby roku 2014. Vyšlo jí, že by měla zaúčtovat všeobecnou opravnou položku k nedobytným pohledávkám ve výši 5 000 €. K 31. 12. 2014 účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v €	Účet MD	Účet D
Všeobecná opravná položka k nedobytným pohledávkám	5 000	<i>Náklady na odbyt roku 2014</i>	<i>Opravná položka k nedobytným pohledávkám</i>

Na konci následujícího roku (2015) účetní jednotka inventarizovala opravné položky k pohledávkám a usoudila, že má z roku 2014 skutečně neuhrazené pohledávky ve výši 5 100 €. Tyto pohledávky se rozhodla definitivně odepsat. Protože opravné položky vytvořila pouze na 5 000 €, musela 100 € navíc účtovat do ztrát roku 2015, ačkoliv tím porušila zásadu shody výnosů a nákladů. Chybný odhad promítla do úpravy koeficientu nedobytnosti pro příští účetní období. K 31. 12. 2015 účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v €	Účet MD	Účet D
Odpis nedobytných pohledávek, ke kterým byla vytvořena opravná položka	5 000	<i>Opravná položka k nedobytným pohledávkám</i>	<i>Nedobytné pohledávky k odpisu</i>
Odpis nedobytných pohledávek, ke kterým byla vytvořena opravná položka	100	<i>Ztráty účetního období 2015</i>	<i>Nedobytné pohledávky k odpisu</i>

V roce 2016 došlo zároveň k úhradě již odepsané pohledávky z roku 2013 ve výši 500 €. Příjem peněz zaúčtovala účetní jednotka takto:

Popis účtované položky	Částka v €	Účet MD	Účet D
Příjem peněz z odepsané pohledávky	500	<i>Peníze</i>	<i>Zisk roku 2016</i>

Shrnutí: Podle ČÚS vytvořila účetní jednotka opravnou položku až ve chvíli, kdy uplynulo 18 měsíců a pohledávka začala být prokazatelně ohrožena. Výnos z pohledávky byl zahrnut do výsledku hospodaření roku 2014, byla z něj zaplacená daň, případně mohl být tento zisk rozdělen i na podílech na zisku a to i přes to, že reálně podniku žádnou finanční hotovost nepřinesl. Náklad z opravné položky se promítl až do následujícího účetního období, kdy dodatečně způsobil zadržení finanční hotovosti, která již z podniku odešla v minulém účetním období. Z pohledu IFRS a US GAAP je tento časový nesoulad nákladu s výnosem zásadní chybou, proto požaduje, aby účetní jednotka vytvořila opravnou položku ještě v účetním období, kdy byl vykázán související výnos. Opravné položky nevytváří ke konkrétním pohledávkám, ale stanovuje jejich všeobecnou výši, která by měla co možná nejvíce odpovídat realitě.

4.2 Rezervy

4.2.1 Rezerva na záruční opravy

Tvorba rezerv na záruční opravy bude v principu stejná jak podle ČÚS, tak podle IFRS i US GAAP, dále bude popsána pouze na příkladu účtování české účetní jednotky.

Příklad č. 6: Firma XYZ s.r.o. prodala v roce 2014 1 000 ks výrobků. Náklady na výrobu jednoho kusu byly 100 Kč, prodejní cena byla 150 Kč/kus. Účetní jednotka zvážila možné závady, náklady na jejich odstranění, pravděpodobnost jejich vzniku a vyčíslila hodnotu očekávaných záručních oprav takto:

Tab. 3: Odhad nákladů na záruční opravy

Druh závady	Náklady na odstranění v Kč	Pravděpodobnost vzniku v %	Celkový objem záručních oprav v Kč
I.	50	10	$50 \times 100 \times 0,1 = 5\ 000$
II.	100	4	$100 \times 1\ 000 \times 0,04 = 4\ 000$
III.	2 000	1	$2\ 000 \times 1\ 000 \times 0,01 = 20\ 000$
Celkem			29 000

Zdroj: Bohušová, 2008

Na základě tohoto odhadu vytvořila rezervu na záruční opravy. Tvorbu rezervy zaúčtovala k 31. 12. 2014 takto:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Tvorba rezervy na záruční opravy	29 000	554	459

V následujícím účetním období došlo ke skutečným reklamacím ve výši:

- a) 31 000 Kč
- b) 26 000 Kč

V průběhu roku 2015 účtovala účetní jednotka o reklamacích zákazníků takto:

a) Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Čerpání rezervy na záruční opravy	29 000	459	321
Záruční opravy, na které nebyla vytvořena rezerva	2 000	518	321

b) Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Čerpání rezervy na záruční opravy	26 000	459	321
Zrušení zůstatku nevyčerpané rezervy	3 000	459	554

Shrnutí: Účetní jednotka vytvořením rezervy snížila výsledek hospodaření roku 2014 o náklady ve výši předpokládaných oprav. Tím došlo k vytvoření finanční rezervy, kterou bude skutečně potřebovat na úhradu oprav dodavatelům služeb. Vytvořením rezervy současně zaúčtovala náklad do účetního období, ve kterém byl zaúčtován i výnos z prodeje příslušných výrobků, které by mohly být v budoucnu reklamovány.

4.2.2 Rezerva na opravu HM

Příklad č. 7: Firma XYZ s.r.o. zjistila, že bude muset za tři roky vynaložit 600 000 Kč na opravu montážní linky (bude potřeba vyměnit motor). Účetní jednotka postupovala:

a) v souladu s ČÚS: Účetní jednotka se rozhodla, že na tuto opravu vytvoří zákonnou rezervu.

V průběhu následujících tří let účtovala takto:

Rok	Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
1. -3. rok	Tvorba rezervy na opravu montážní linky	200 000	552	451

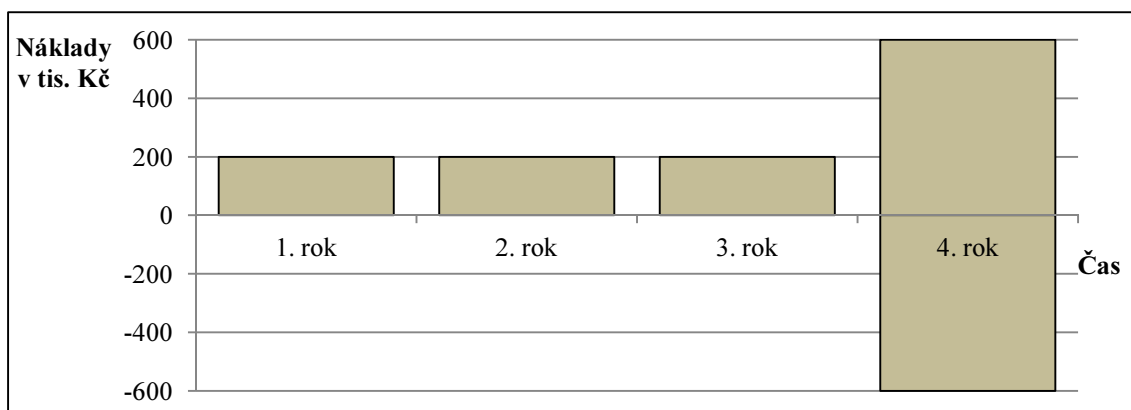
Ve čtvrtém roce proběhla oprava montážní linky, která účetní jednotku vyšla na 600 000 Kč. Opravu a čerpání rezervy ve čtvrtém roce účtovala takto:

Rok	Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
4. rok	Oprava montážní linky	600 000	511	321
4. rok	Čerpání rezervy na opravu montážní linky	600 000	451	552

b) v souladu s IFRS a US GAAP: Vzhledem k tomu, že se jedná o závazek budoucí, nikoliv současný, není dle IFRS a US GAAP splněna podmínka pro tvorbu rezervy. Účetní jednotka místo toho zvolí komponentní metodu odepisování výrobní linky, kdy samotný motor jako významnou komponentu bude odepisovat zvlášť po dobu tří let. Jakmile dojde na opravu, vyřadí odepsaný vadný motor z majetku a zařadí nový. Ten bude poté znovu odepisovat odděleně od zbytku výrobní linky až do doby další opravy.

Shrnutí: Účetní jednotky mají dle české legislativy možnost vytvářet rezervy na opravu hmotného majetku, což jim umožňuje dávat si na tuto plánovanou opravu „peníze stranou“ postupně. V roce, kdy nastane samotná realizace opravy má k dispozici nakumulovaný kapitál a tím pádem nedojde ke skokovému vývoji nákladů. Vývoj nákladů v případě, kdy účetní jednotka tvoří rezervu, je ilustrován v grafu č. 1.

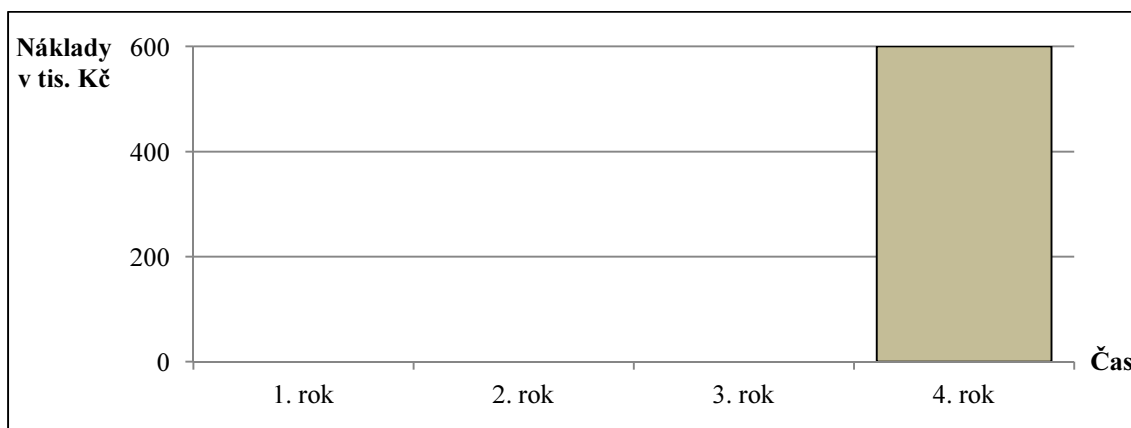
Graf č. 1: Rozložení nákladů do jednotlivých let při vytváření rezervy

Zdroj: Děrgel, 2012

Pokud by účetní jednotka rezervu nevytvořila, je otázkou, zda by v daném roce, kdy by bylo nutné provést opravu, vykázala dostatečný zisk a měla dostatečnou finanční hotovost na to, aby si ji mohla dovolit. Vývoj nákladů v případě, že by účetní jednotka rezervu nevytvořila, je patrný z grafu č. 2.

Graf č. 2: Rozložení nákladů bez tvorby rezervy

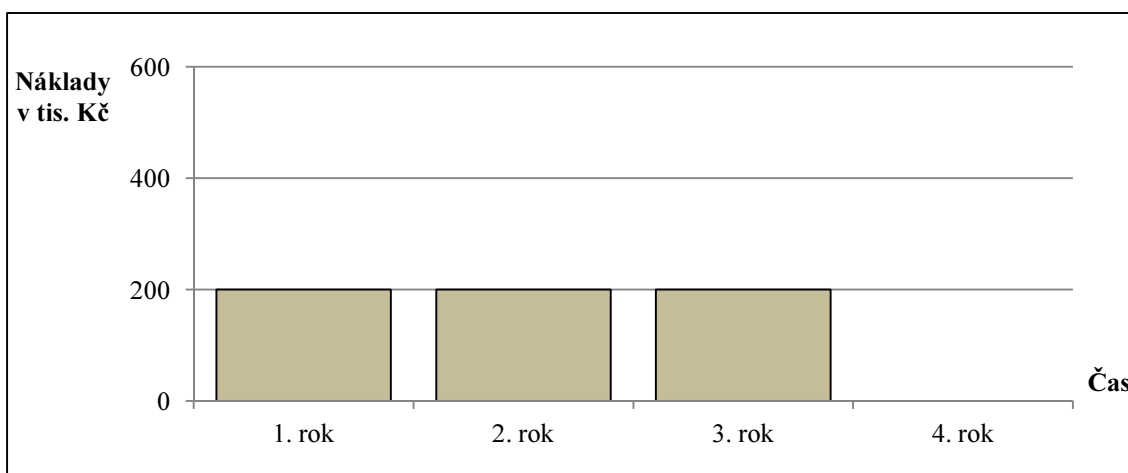

Zdroj: Děrgel, 2012

Jak již bylo zmíněno, v souladu s IFRS a US GAAP není přípustné tvořit rezervu na opravu hmotného majetku, protože se nejedná o současný, ale o budoucí závazek. Zásada opatrnosti i přes to naplněna bude, protože jak je vidět na grafu č. 3, metoda komponentního odepisování

má jak na vývoj nákladů, tak na zadržení finanční hotovosti, stejný efekt jako samotná tvorba rezervy.

Graf č. 3: Rozložení nákladů při komponentním odepisování

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.3 Rezerva na daň z příjmu

Příklad č. 8: Firma XYZ s.r.o. sestavila na žádost mateřské zahraniční společnosti účetní závěrku již na konci ledna 2015, kdy ještě neměla sestavené daňové přiznání za rok 2014. Účetní jednotka postupovala:

- a) v souladu s ČÚS: Aby mohla k tomuto datu uzavřít účetní knihy, vytvořila rezervu na daň z příjmu ve výši 500 000 Kč. K 31. 12. 2014 účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Vytvoření rezervy na daň z příjmu za rok 2014	500 000	591	454

Na konci června roku 2015 společnost odevzdala daňové přiznání, kde byla daň vyčíslena na 457 500 Kč. V červnu 2015 účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Čerpání rezervy na daň z příjmu za rok 2014	457 500	454	341
Zrušení zůstatku nevyčerpané rezervy na daň z příjmu	42 500	454	591

- b) v souladu s IFRS a US GAAP: V souladu s IFRS a US GAAP je daň z příjmu závazek jistý, nikoliv předpokládaný, proto již k 31. 12. 2014 účetní jednotka účtovala takto:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Daň z příjmu za rok 2014	500 000	<i>Náklad</i>	<i>Závazek vůči státu z titulu daně z příjmu</i>

4.2.4 Rezerva na restrukturalizaci

Příklad č. 9: Firma XYZ s.r.o. plánuje v rámci restrukturalizace uzavření jedné divize a to v časovém horizontu dvou let. K rozvahovému dni nedošlo dosud k realizaci, ale zaměstnancům příslušné divize již tato skutečnost byla oznámena. Vedení podniku již vytvořilo podrobný plán restrukturalizace a vyčíslilo náklady, které s ní budou nezbytně souviset na 800 000 Kč. Účetní jednotka postupovala:

- a) v souladu s ČÚS: Účetní jednotka vytvářela na uzavření divize po dvě účetní období rezervu, o které účtovala takto:

Rok	Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
1.	Tvorba rezervy na uzavření divize	400 000	554	459
2.	Tvorba rezervy na uzavření divize	400 000	554	459

Ve třetím roce došlo k realizaci uzavření divize, celkové náklady na její provedení byly 784 000 Kč. O čerpání rezervy účetní jednotka účtovala takto:

Rok	Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
1.	Čerpání rezervy na uzavření divize	784 000	459	321
2.	Zrušení nevyčerpané rezervy na uzavření divize	16 000	459	554

- b) v souladu s IFRS: Účetní jednotka také zaúčtovala rezervu na uzavření divize a to do nákladů účetního období, ve kterém měla k dispozici vypracovaný plán, a uzavření divize bylo oznámeno jejím zaměstnancům. Rezervu v souladu s IFRS účtovala pouze do jednoho účetního období.
- c) V souladu s US GAAP: Účetní jednotka rezervu na restrukturalizaci tvořit nesměla, proto náklady spojené s uzavřením divize účtovala do období, kdy k němu došlo.

4.3 Odpisy

4.3.1 Odpisy DHM

Odpisy v podání ČÚS, IFRS a US GAAP se příliš neliší. Všechny účetní přístupy znají odpisové metody rovnoměrné, zrychlené a výkonové. Příklad na odepisování dle ČÚS je uveden v tabulce č. 4. Příklad na odepisování v pojetí IFRS a US GAAP je uveden v tabulce č. 5.

Tab. 4: Příklad č. 10: Odpisy DHM dle ČÚS

Společnost XYZ s.r.o. pořídila lednu 2013 osobní automobil v pořizovací ceně 600 000,- Kč, který ihned zařadila do užívání. Rozhodla se, že ho bude odepisovat účetně: a) rovnoměrně, b) zrychleně, c) výkonově.						
Rovnoměrné odepisování			Zrychlené odepisování		Výkonové odepisování	
Účetní jednotka stanovila dobu životnosti automobilu na 5 let.			Účetní jednotka stanovila dobu životnosti automobilu na 5 let.		Účetní jednotka stanovila životnost automobilu na 800 000 km, přičemž v 1. roce ujel vůz 300 000 km, ve 2. a 3. roce 200 000 km a ve 4. 100 000 km.	
$\text{roční odpis} = \frac{PC}{n} = \frac{600\,000}{5} = 120\,000 \text{ Kč}$ <p>Kde: PC – pořizovací cena majetku n – doba životnosti (počet let odepisování)</p>			$\text{roční odpis} = PC \times \frac{n^*}{\sum n_i}$ $\text{odpis v 1. roce} = 600\,000 \times \frac{5}{5 + 4 + 3 + 2 + 1} = 200\,000 \text{ Kč}$ <p>Kde: PC – pořizovací cena majetku n* – počet let, po které bude majetek ještě odepisován n_i – součet číslíc let odepisování</p>		$\frac{\text{odpis}}{\text{jednotka výkonu (km)}} = \frac{PC}{\text{životnost (km)}} = \frac{600\,000}{800\,000} = 0,75 \text{ Kč/km}$ $\text{odpis v 1. roce} = 300\,000 \times 0,75 = 225\,000 \text{ Kč}$ <p>Kde: PC – pořizovací cena majetku</p>	
Rok odepisování	Odpis v Kč	Zůstatková cena v Kč	Odpis v Kč	Zůstatková cena v Kč	Odpis v Kč	Zůstatková cena v Kč
1.	120 000	480 000	200 000	400 000	225 000	375 000
2.	120 000	360 000	160 000	240 000	150 000	225 000
3.	120 000	240 000	120 000	120 000	150 000	75 000
4.	120 000	120 000	80 000	40 000	75 000	0
5.	120 000	0	40 000	0	x	x
Účtování odpisů v jednotlivých letech ve tvaru MD/D						551 / 082

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 5: Příklad č. 11: Odpisy DHM dle IFRS a US GAAP

Společnost XYZ s.r.o. pořídila lednu 2013 osobní automobil v pořizovací ceně 22 222 €, který ihned zařadila do užívání. Zůstatková cena po ukončení odepisování byla stanovena na 10 % pořizovací ceny. Rozhodla se, že ho bude odepisovat: a) metodou straight line (rovnoměrně), b) metodou sum of the years digits (zrychleně), c) metodou units of production (výkonově). $odepisovaná\ částka = 22\ 222 - (22\ 222 \times 0,1) = 20\ 000\ €$						
Rovnoměrné odepisování			Zrychlené odepisování		Výkonové odepisování	
Účetní jednotka stanovila dobu životnosti automobilu na 5 let.			Účetní jednotka stanovila dobu životnosti automobilu na 5 let.		Účetní jednotka stanovila životnost automobilu na 800 000 km, přičemž v 1. roce ujel vůz 300 000 km, ve 2. a 3. roce 200 000 km a ve 4. 100 000 km.	
$roční\ odpis = \frac{OČ}{n} = \frac{20\ 000}{5} = 4\ 000\ €$ Kde: OČ – odepisovaná částka n – doba životnosti (počet let odepisování)			$roční\ odpis_{v\ i-tém\ roce} = OČ \times \frac{n+1-i}{n \times (n+1)}$ $odpis\ v\ 1.\ roce = 20\ 000 \times \frac{5+1-1}{5 \times (5+1)} = 6\ 667\ €$ Kde: OČ – odepisovaná částka n – počet let odepisování celkem i – rok odepisování		$\frac{odpis}{jednotka\ výkonu\ (km)} = \frac{OČ}{životnost\ (km)} = \frac{20\ 000}{800\ 000} = 0,025\ €/km$ $odpis\ v\ 1.\ roce = 300\ 000 \times 0,025 = 7\ 500\ €$ Kde: OČ – odepisovaná částka	
Rok odepisování	Odpis v €	Zůstatková cena v €	Odpis v €	Zůstatková cena v €	Odpis v €	Zůstatková cena v €
1.	4 000	18 222	6 667	15 555	7 500	14 722
2.	4 000	14 222	5 333	10 222	5 000	9 722
3.	4 000	10 222	4 000	6 222	5 000	4 722
4.	4 000	6 222	2 667	3 555	2 500	2 222
5.	4 000	2 222	1 333	2 222	x	x
Účtování odpisů v jednotlivých letech ve tvaru MD/D						<i>náklad/oprávky</i>

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.2 Odpisy DNM dle ČÚS

Příklad č. 12: Účetní hodnota prodávaného podniku je podle znaleckého odhadu 1 000 000 Kč, jeho tržní hodnota je 900 000 Kč. Rozdíl 100 000 Kč je kupujícím podnikem považován za goodwill, který bude odepisovat účetně v souladu se zákonem o účetnictví po dobu 60 měsíců (5 let).

$$\text{roční odpis} = \frac{PC}{n} = \frac{100\,000}{5} = 20\,000 \text{ Kč}$$

Kde: PC – pořizovací cena majetku

n – doba životnosti (počet let odepisování)

Tab. 6: Odpisový plán pro odepisování Goodwill

Rok odepisování	Výše ročního odpisu (Kč)	Oprávký (Kč)	Zůstatková cena (Kč)	Účtování [MD/D]
1	20 000	20 000	80 000	557 / 075
2	20 000	40 000	60 000	
3	20 000	60 000	40 000	
4	20 000	80 000	20 000	
5	20 000	100 000	0	

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.3 Odpisy DNM dle IFRS a US GAAP

Příklad č. 13: Účetní hodnota prodávaného podniku je podle znaleckého odhadu 1 000 000 €, jeho tržní hodnota je 900 000 €. Rozdíl 100 000 € je kupujícím podnikem považován za goodwill. V souladu se zásadami IFRS a US GAAP jej však odepisovat nemůže. Místo odepisování jej bude povinně pravidelně jednou ročně testovat na snížení hodnoty.

4.4 Odložená daň

Metoda odložené daně je v principu stejná jak pro ČÚS, IFRS i US GAAP, proto bude popsána na příkladu české účetní jednotky.

Příklad č. 14: Společnost XYZ s.r.o. musela poprvé za účetní období 2013 zpracovat účetní závěrku v plném rozsahu a tudíž poprvé vypočítat a zaúčtovat i odloženou daň. Sazba daně z příjmu v roce 2013 byla 19 %, v roce 2014 pak byla zvýšena na 20 %.

Tab. 7: Výpočet odložené daně (v Kč) k 1. 1. 2013 (za minulá účetní období)

Položka	Účetní hodnota	Daňová hodnota	(Účetní – daňová hodnota) x sazba daně 19%	Odložená daňová pohledávka	Odložený daňový závazek
ZC DNM a DHM	1 660 000	1 250 000	410 000 x 0,19	x	77 900
OP k zásobám	90 000	0	90 000 x 0,19	17 100	x
OP k pohledávkám	110 000	50 000	60 000 x 0,19	11 400	x
Rezerva na záruční opravy	40 000	0	40 000 x 0,19	7 600	x
Neuplatněná daňová ztráta	0	16 000	16 000 x 0,19	3 040	x
Celkem	-	-	-	39 140	77 900

Zdroj: Vlastní zpracování

Celková odložená daň (daňový závazek) k 1. 1. 2013 = 77 900 – 39 140 = **38 760 Kč**

Účtování k 1. 1. 2013:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Odložený daňový závazek vztahující se k minulému účetnímu období	38 760	429	481

Tab. 8: Výpočet odložené daně k 31. 12. 2013

Položka	Účetní hodnota v Kč	Daňová hodnota v Kč	(Účetní – daňová hodnota v Kč) x sazba daně 20%	Odložená daňová pohledávka v Kč	Odložený daňový závazek v Kč
ZC DNM a DHM	1 310 000	1 120 000	190 000 x 0,20	x	38 000
OP k zásobám	50 000	0	50 000 x 0,20	10 000	x
OP k pohledávkám	200 000	110 000	90 000 x 0,20	18 000	x
Rezerva na záruční opravy	40 000	0	40 000 x 0,20	8 000	x
Neuplatněná daňová ztráta	0	10 000	10 000 x 0,20	2 000	x
Zaplacené sociální a zdravotní pojištění za min. účetní období (v nákladech roku 2012)	0	41 000	41 000 x 0,20	x	8 200
Nezaplacená faktura za smluvní úroky z prodlení	3 000	0	3 000 x 0,20	600	x
Nezaplacené sociální a zdravotní pojištění (v nákladech roku 2013)	65 000	0	65 000 x 0,20	13 000	x
Celkem	-	-	-	51 600	46 200

Zdroj: Vlastní výpočet

Celková odložená daň (daňová pohledávka) k 31. 12. 2013 = 51 600 – 46 200 = **5 400 Kč**

Účtování k 31. 12. 2013:

Popis účtované položky	Částka v Kč	Účet MD	Účet D
Odložená daňová pohledávka vztahující se k účetnímu období 2013	5 400	481	592

O odložené daňové pohledávce bude účetní jednotka (v souladu s ČÚS a IFRS) účtovat s respektováním zásady opatrnosti, tedy pouze v případě, že si bude jistá, že bude v následujícím účetním období mít dostatečně vysoký daňový základ na to, aby odloženou daňovou pohledávku mohla uplatnit. V souladu s US GAAP naproti tomu bude o odložené daňové pohledávce účtovat vždy, pokud však usoudí, že k jejímu uplatnění s pravděpodobností 50 % a více nedojde, vytvoří k ní současně opravnou položku.

5 ZÁVĚR

Zásada opatrnosti je jednou ze základních zásad, která je úzce spjata s dalšími účetními zásadami, zejména se zásadou neomezeného trvání účetní jednotky. Vede účetní jednotky k tomu, aby nenadhodnocovaly aktiva a nepodhodnocovaly pasiva, jednoduše, aby všechny položky ve svých výkazech vykazovaly obezřetně, ale zároveň tak, aby tyto zobrazovaly věrně a poctivě finanční situaci podniku. Její praktická aplikace zpravidla spočívá ve zvýšení nákladů účetního období o nějakou očekávanou pravděpodobnou ztrátu, která s daným účetním obdobím souvisí, a to s cílem prostřednictvím tohoto nákladu zadržet určitou finanční hotovost, kterou bude třeba v budoucnu tuto potenciální ztrátu krýt. Kdyby zásada opatrnosti aplikována nebyla, mohlo by dojít k vyplacení tohoto kapitálu prostřednictvím podílů na zisku a účetní jednotka by se mohla dostat až do finanční tísně.

Zásada opatrnosti v průběhu vývoje účetnictví pronikla do ČÚS, IFRS i US GAAP, přičemž její princip je ve všech účetních systémech stejný, stejně jako nástroje, jimiž je v praxi naplňována. Těmito nástroji jsou opravné položky, rezervy, oceňování a odepisování majetku a odložená daň. Ve vlastní podobě a aplikaci těchto nástrojů se jednotlivé účetní přístupy do různé míry liší.

Opravné položky k dlouhodobému majetku se tvoří pouze podle ČÚS, a to ve chvíli, kdy účetní jednotka při inventarizaci zjistí, že hodnota majetku klesla více, než odpovídá opotřebení. Pakliže usoudí, že snížení hodnoty je dočasné, vytvoří opravnou položku. Jakmile v budoucnu uzná, že důvody snížení hodnoty pominuly, opravnou položku zruší. Hodnotu majetku však může zvýšit maximálně na původní hodnotu. V případě trvalého snížení hodnoty majetku účtuje účetní jednotka o mimořádném odpisu. IFRS a US GAAP postupují v případě majetku obdobně. Oba přístupy ukládají účetním jednotkám povinnost testovat majetek na snížení hodnoty v případě, že k tomu mají podezření. Podle IFRS lze účtovat o snížení hodnoty majetku do nákladů daného účetního období, které je vratné, stejně jako dle ČÚS. Mimo to má však účetní jednotka také možnost účtovat o zvýšení hodnoty majetku, kdy toto účtuje na účet fondu z přecenění a stejně jako v případě snížení hodnoty majetku je vratné. US GAAP umožňuje sice účetním jednotkám účtovat o znehodnocení majetku obdobně jako IFRS, toto znehodnocení je však nevratné a účetní jednotka tedy nemá možnost zvýšení hodnoty majetku a to ani na jeho původní hodnotu.

Opravné položky k pohledávkám v podání ČÚS jsou tvořeny až ve chvíli, kdy uplyne dostatečně dlouhá doba na to, aby mohla být nějaká konkrétní pohledávka považována za

ohroženou. Výnos z pohledávky a náklad z opravné položky spadají do rozdílného účetního období a snadno může nastat situace, že zisk z pohledávky je vyplacen na podílech na zisku, ačkoliv pohledávka, ze které zisk vznikl, podniku nepřinesla reálný příjem finančních prostředků. Opravné položky k pohledávkám dle IFRS a US GAAP jsou tvořeny obecně k celému objemu pohledávek neuhrazených k rozvahovému dni za dané účetní období a to tak, aby výnos z pohledávek a náklad z opravné položky spadaly do stejného účetního období.

Rezervy podle ČÚS jsou tvořeny na budoucí závazky, u nichž je pravděpodobné nebo jisté, že nastanou, jejich výše ani časové určení jisté nejsou. Účetní jednotka je může na daný účel tvořit minimálně po dvě účetní období. IFRS a US GAAP tvoří rezervy na závazky současné, pokud je s nimi spojen pravděpodobný odív zdrojů, jejichž výši je účetní jednotka schopna odhadnout, přičemž rezervu na daný účel není možné tvořit po více účetních období. IFRS a US GAAP znají vedle pojmu závazek také pojem podmíněný závazek, přičemž dle IFRS na něj tvořit rezervu možné není, zatímco podle US GAAP ano. Nejvíce rozdílů v účtování rezerv bychom našli zejména v titulech, na které lze podle jednotlivých přístupů rezervy tvořit a na které nikoliv.

Co se týče oceňování, všechny účetní principy jsou založeny na historických cenách, ačkoliv IFRS i US GAAP znají ještě další oceňovací báze. IFRS a US GAAP na rozdíl od ČÚS mnohem častěji pracují s přeceňováním na reálnou hodnotu a při účtování často zohledňují časovou hodnotu peněz.

Pojetí jednotlivých účetních přístupů k odpisům se příliš neliší. Všechny přístupy chápou odpisy jako alokaci pořizovacích nákladů majetku do nákladů tak, aby svou výší korespondoval s výnosem, který majetek v daném účetním období účetní jednotce přinese. Všechny účetní přístupy nabízí odpisové metody z kategorií rovnoměrné, zrychlené, výkonové i komponentní. Zásadní odlišnost v přístupu ČÚS a obou mezinárodních přístupů je, že pouze ČÚS většinou odepisují majetek v celé pořizovací ceně, zatímco IFRS i US GAAP předpokládají, že majetek i po skončení odepisování bude stále podniku přinášet nějaký užitek a zůstatková cena nemůže být tedy nulová. Odlišný přístup bychom pak také našli u odepisování nehmotného majetku. IFRS a US GAAP na rozdíl od ČÚS umožňují klasifikovat nehmotný majetek na základě schopnosti účetní jednotky určit dobu použitelnosti. Pokud je určitelná, majetek se odepisuje, pokud nikoli, majetek se místo odepisování pravidelně testuje na snížení hodnoty.

I přes veškeré výše zmíněné rozdíly zůstává pravdou, že všechny účetní systémy si kladou za cíl vést účetnictví takovým způsobem, aby účetní závěrky sestavené na jejich podkladě podávaly věrný a poctivý obraz finanční situace podniku, a které by byly relevantní pro rozhodování

investorů. Do budoucna přitom lze očekávat, vzhledem k probíhajícímu procesu harmonizace účetních systémů, že bude podobných rozdílů postupně ubývat.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ARB 43: Restatement and Revision of Accounting Research Bulletins [online]. (1953). IN: *FASB – Financial accounting standards board*. [cit. 2016-03-23]. Dostupné z : <http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobkey=id&blobwhere=1175820900763&blobheader=application%2Fpdf&blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs>

BOHUŠOVÁ, Hana, 2008. *Harmonizace účetnictví a aplikace IAS/IFRS: Vybrané IAS/IFRS v podmínkách českých podniků*. 1. vyd. Praha: ASPI, 308 s. ISBN: 978-80-7357-366-9.

BULLA, Miroslav, 2008. České účetní standardy. IN: *Účetnictví pro praxi* [online]. Praha: Wolters Kluwer. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d3589v4890-ceske-ucetni-standardy/>.

CARDOVÁ, Zdeňka, 2010. Oceňování majetku a závazků. IN: *Účetní kavárna* [online]. Praha: Wolters Kluwer. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d9678v12552-ocenovani-majetku-a-zavazku/>

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb. Prováděcí vyhláška č. 500/2002 Sb., k zákonu o účetnictví ve znění pozdějších předpisů. IN: *Sbírka zákonů*. 6. 11. 2002. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto-v2002-500/>.

DĚRGEL, Martin, 2012. Rezervy a opravné položky. *Daně, účetnictví: vzory a případy*. (5): 1-78. ISSN 1213-9270.

DVOŘÁKOVÁ, Dana, 2011. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních účetních standardů IFRS*. 3. vyd. Brno: Computer Press, 327 s. ISBN: 978-80-251-3652-2.

JANOUSHKOVÁ, Jana, 2007. *Odložená daň z příjmu dle českých a mezinárodních účetních standardů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 86 s. ISBN 978-80-247-1852-1.

JANOUSHKOVÁ, Martina a Alice ŠRÁMKOVÁ, 2015. *Mezinárodní standardy účetního výkaznictví – praktické aplikace*. 6. vyd. Praha: Institut certifikace účetních, 329 s. ISBN: 978-80-86716-99-2.

JÍLEK, Josef a Jitka SVOBODOVÁ, 2013. *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví 2013*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 448 s., ISBN: 978-80-247-4710-1.

- Kovanícová, Dana, 2004. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 14. vyd. Praha: Bova Polygon, 417 s. ISBN 80-7273-093-3.
- KOVANICOVÁ, Dana, 2004. *Jak porozumět účetním výkazům*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Bova Polygon, 284 s. ISBN 80-7273-095-9.
- KOVANICOVÁ, Dana a Pavel KOVANIC, 2001. *Poklady skryté v účetnictví (1. díl): Jak porozumět účetním výkazům EU, IAS, US GAAP, ČR*. 6. vyd. Praha: Bova Polygon, 274 s. ISBN: 80-7273-047-9.
- LÍBAL, Tomáš, 2013. *Účetnictví – principy a techniky*. 3. vyd. Praha: Institut certifikace účetních, 380 s. ISBN 978-80-86716-86-2.
- Mezinárodní účetní standardy*. 1.vyd. Praha: HZ Praha, 2000, 1240 s. ISBN 80-238-2029-X.
- MLÁDEK, Robert, 2002. *Světové účetnictví – US GAAP*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 622 s. ISBN: 80-7201-349-1.
- MLÁDEK, Robert, 2005. *Světové účetnictví – IFRS, US GAAP*. 3. vyd. Praha: Linde Praha, 415 s. ISBN 80-7201-519-2.
- MLÁDEK, Robert a Lenka KROUPOVÁ, 2004. Teoretická východiska při tvorbě normativních textů v USA v kontrastu k teoretické bázi standardů IAS / IFRS - koncepční rámec. IN: *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze. ISSN 1804-2112. Dostupné z: <https://www.vse.cz/aop/241>.
- MÜLLEROVÁ, Libuše, 2005. Odložená daň - výmysl teoretiků účetnictví, nebo položka praktického významu? IN: *Daňový expert* [online]. Praha: Wolters Kluwer. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d9921v12798-odlozena-dan-vymysl-teoretiku-ucetnictvi-nebo-polozka-p/>.
- MÜLLEROVÁ, Libuše, 2009. *Účetnictví podnikatelů*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 204 s. ISBN 978-80-245-1553-3.
- PILÁTOVÁ, Jana, 2015. *Zákon o účetnictví s komentářem*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 95 s. ISBN 978-80-247-5804-6.
- RYNEŠ, Petr, 2015. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka 2015: Průvodce podvojným účetnictvím k 1. 1. 2015*. 15. vyd. Praha: Nakladatelství ANAG, 1119 s. ISBN 978-80-7263-924-3.

Statement of Financial Accounting Standards No. 144 [online]. (2001). IN: *FASB – Financial accounting standards board*. [cit. 2016-04-06]. Dostupné z: http://www.fasb.org/jsp/FASB/Document_C/DocumentPage?cid=1218220125021&acceptedDisclaimer=true

SLÁDKOVÁ, Eva, 2013. *Základy IFRS – distanční studijní opora*. 1. vyd. Praha: SVŠE Znojmo, 122 s. ISBN: 978-80-87314-34-0.

STROUHAL et al., 2011. *Účetnictví 2011: velká kniha příkladů*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 798 s. ISBN 978-80-251-3389-7.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších předpisů. IN: *Sbírka zákonů*. 31. 12. 1991. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/ucto/>.

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. IN: *Sbírka zákonů*. 1. 12. 1992. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/rezervy/>.

7 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tab. 1: Stanovení očekávaných peněžních toků do konce životnosti výrobní linky	44
Tab. 2: Stanovení reálné hodnoty výrobní linky	44
Tab. 3: Odhad nákladů na záruční opravy	47
Tab. 4: Příklad č. 10: Odpisy DHM dle ČÚS.....	53
Tab. 5: Příklad č. 11: Odpisy DHM dle IFRS a US GAAP	54
Tab. 6: Odpisový plán pro odepisování Goodwill	55
Tab. 7: Výpočet odložené daně (v Kč) k 1. 1. 2013 (za minulá účetní období)	56
Tab. 8: Výpočet odložené daně k 31. 12. 2013.....	56
Graf č. 1: Rozložení nákladů do jednotlivých let při vytváření rezervy.....	49
Graf č. 2: Rozložení nákladů bez tvorby rezervy	49
Graf č. 3: Rozložení nákladů při komponentním odepisování	50

8 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Nejčastější tituly pro odloženou daň

Přechodné rozdíly	Odložená daň	Příčina vzniku
Zdanitelné	Odložený daňový závazek (účtuje se vždy)	<ul style="list-style-type: none"> - nižší účetní odpisy než daňové (vyšší účetní zůstatková hodnota) - nezaplacená vystavená faktura za smluvní penále a úroky z prodlení - zaplacené zdravotní a sociální pojištění zaúčtované v nákladech v minulém období (uplatnění odložené daňové pohledávky)
Odčitatelné	Odložená daňová pohledávka (účtuje se jen při pravděpodobnosti budoucí úspory na splatné dani)	<ul style="list-style-type: none"> - vyšší účetní odpisy než daňové (nižší účetní zůstatková cena) - tvorba účetních opravných položek (pokud v budoucnu vznikne daňový náklad) - tvorba účetních rezerv (v budoucnu vznikne daňový náklad na účel rezervy) - nevyužitá daňová ztráta - nevyužitý rozpočet a reinvestice - nezaplacená přijatá faktura za smluvní penále a úroky z prodlení (bude uhrazeno v budoucnu) - nezaplacené zdravotní a sociální pojištění zaúčtované v nákladech (bude uhrazeno v budoucnu)

Zdroj: Müllerová, 2009